

UNIVERZITA HRADEC KRÁLOVÉ

Filozofická fakulta

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2019

Dita Bergmannová

UNIVERZITA HRADEC KRÁLOVÉ

FILOZOFICKÁ FAKULTA

Katedra pomocných věd historických a archivnictví.

ZANIKLÝ HŘBITOV V PĚKNÉ (okres Prachatice).

Sepulkrální památky jako pramen pro poznání historie jedné šumavské obce.

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Autor: Dita Bergmannová

Studijní program: B71055 Historické vědy.

Studijní obor: Archivnictví - historie.

Vedoucí práce: Mgr. Martina Bolom Kotari, Ph.D.

Hradec Králové 2019

Zadání bakalářské práce

Univerzita Hradec Králové
Filozofická fakulta

Autor: Dita Bergmannová

Studium: F14BK0053

Studijní program: B7105 Historické vědy

Studijní obor: Archivnictví - historie

1. Název bakalářské práce: **ZANIKLÝ HŘBITOV V PĚKNÉ (okres Prachatice)
Sepulkrální památky jako pramen pro poznání historie
jedné šumavské obce**

2. Název bakalářské práce AJ: The defunct cemetery in Pěkná (district of Prachatice).
Sepulcral monuments as a source for cognition of the history of one village
on the Šumava Mountains.

1. Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Dokumentace a historie hřbitova v Pěkné (okr. Prachatice). Vytvoření katalogu náhrobků a litinových křížů. Popis: litinových křížů, symboliky, soklů, materiálu, rozměrů. Porovnání funerální litiny a vyhledávání s původními dochovanými vzorníky železáren. Přepis dochovaných nápisů z nápisových tabulek a z náhrobků, překlad z němčiny. Vyhledávání informací z archivů v Českém Krumlově a v Prachaticích.

SOKA Prachatice, SOKA Český Krumlov. Bělová, Jana - Funerální litina ve střední Evropě. Bělová, Jana. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Katolická teologická fakulta, 2011. 379 s., il. + 1 CD-ROM. ISBN:978-80-260-0928-3
Jagr Stanislav - Historie rychty Želnavá s obcemi Bělá, Záhvozdí, Pernek a Nová Pec, ISBN 978-83-86136-80-3, r. 1997, 191s.
Roháček, Jiří - Epigrafika v památkové péči. Roháček, Jiří. Praha: Národní památkový ústav, ústřední pracoviště, 2007. 102 s., čb. obr. (Odborné a metodické publikace.)
Šerák, Martin - Sběrka litinových náhrobních křížů na hřbitově v Želnavě (okr. Prachatice) - kříže, jejich sběr, konzervace a výrobci. Šerák, Martin. In: Z dějin hutnictví / Praha: Národní technické muzeum v Praze 25, (1996) s. 61-68 + mapa.
Flodr, Miroslav - Zásady popisu středověkých a novověkých epigrafických památek. Miroslav Flodr. In: Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity: řada historická (C) / Brno: Vydává Universita J. E. Purkyně v Brně - filozofická fakulta Roč. 23-24, č. 21-22 (1975), s. 167-174.
Bělová, Jana - Lang, Martin Hřbitove, hřbitove, zahrado železná: funerální litina hřbitovů na Brdech, Podbrdsku a v okolí. Jana Bělová, Martin Lang. 1. vyd. Hostivice: Baron, 2013. 80 s.: il. (převážně barev.) (Brdská edice;5) [Terminologický slovník] ISBN:978-80-86914-67-1 (váz.)
Royt, Jan - Horpeniak, Vladimír - Vlnas, Vít Memento mori!: smrt jako brána k věčnosti ve výtvarném umění: doprovodná publikace k výstavě v Muzeu Šumavy v Kašperských Horách [květen - listopad 2004. hlavní autor Jan Royt. Kašperské Hory: Muzeum Šumavy, 2004. 64 s.: ilustrace [V tiráži podnázev: sborníček příspěvků k uměleckohistorické výstavě v Muzeu Šumavy v Kašperských Horách] ISBN:80-239-3538-0

Garantující pracoviště: Katedra pomocných věd historických a archivnictví,
Filozofická fakulta

Vedoucí práce: Mgr. Martina Bolom Kotari, Ph.D.

Oponent: PhDr. Jakub Zouhar, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 6. 11. 2017

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předloženou bakalářskou práci vypracovala samostatně s použitím uvedených pramenů a literatury.

V Hradci Králové dne 2. 1. 2019

.....
Bergmannová Dita

Anotace

BERGMANNOVÁ, Dita. Zaniklý hřbitov v Pěkné (okres Prachatice). Sepulkrální památky jako pramen pro poznání historie jedné šumavské obce. Hradec Králové: Filozofická fakulta, Univerzita Hradec Králové, 2019.

Bakalářská práce.

Bakalářská práce přibližuje osudy obce Pěkná, zdejšího regionu, místního hřbitova a bývalých obyvatel německé národnosti. Nedílnou součástí této práce je podrobný Katalog sepulkrálií zaniklého hřbitova s popisem dochovaných náhrobků, litinových křížů, přepisem nápisů a informacemi o zesnulých.

Klíčová slova

Historie, hřbitov, katalog, litinové kříže, odsun, Pěkná, sepulkrálie.

Annotation

BERGMANNOVÁ, Dita. The defunct cemetery in Pěkná (district of Prachatice). Sepulchral monuments as a source for cognition of the history of one village on the Šumava Mountains. Hradec Králové: Philosophical Faculty, University of Hradec Králové, 2019.

Bachelor Degree Thesis.

This Bachelor Degree Thesis describes the fates of village Pěkná and of the local region, the local cemetery and the former inhabitants of the German nationality. An integral part of this work is a detailed Catalogue of sepulchral monuments from the defunct cemetery. Catalogue contains a detailed description of preserved tombstones, cast iron crosses, transcription of inscriptions and information about deceased.

Keywords

History, cemetery, catalogue, cast iron crosses, expulsion, history, Pěkná, sepulchralia.

Poděkování

Touto cestou bych ráda poděkovala své vedoucí práce Mgr. Martině Bolom Kotari Ph.D. Mimořádné poděkování za vstřícný přístup a odborné konzultace Mgr. Janě Bělové Ph.D., MUDr. Martinovi Šerákovi a RNDr. Petru Rajlichovi CSc. Děkuji zaměstnancům prachatického, českokrumlovského a třeboňského archivu, PhDr. Zdeňce Prokopové z odborné knihovny ÚOP - Národního památkového ústavu v Českých Budějovicích a za velkou ochotu paní Anně Hodánkové na matrice ve Volarech. Děkuji i majitelům penzionu Pěkná 26 za ubytování a poskytnuté informace o obci, v neposlední řadě i svému manželovi za pomoc během terénních prací na hřbitově.

Obsah

1. Úvod	1
1.1. Rozbor použité literatury a pramenů	2
2. Historie regionu	6
3. Poloha osady a správní začlenění po zrušení poddanství	10
3.1. Vývoj jména osady	10
4. Události od roku 1945	11
4.1. Přesun a rozptyl Němců z pohraničí do vnitrozemí	12
4.2. Odsuny obyvatel Pěkné	12
4.3. Osídlení Pěkné po odsunech	13
4.4. Počet obyvatel a domů v Pěkné	15
5. Zaniklý hřbitov v Pěkné	16
5.1. Historie farnosti	16
5.2. Založení hřbitova	16
5.3. Uspořádání hřbitovního prostoru	17
5.4. Kniha hrobů farnosti Pěkná	18
5.5. Vojáci v Knize úmrtí farnosti Pěkná	18
5.6. Poválečná situace hřbitova	19
6. Typy a počet sepulkralií na hřbitově v Pěkné	21
6.1. Dochované nápisy	22
6.2. Přepis dochovaných nápisů z náhrobků na hřbitově	23
7. Litinové kříže	61
7.1. Rožmitál pod Třemšínem	62
7.2. Rokycany a Klabava	63
8. Závěr	65
9. Seznam použitých pramenů a literatury	67
10. Seznam příloh	74

Seznam použitých zkratk

ccapřibližně
cmcentimetr
č.číslo
č. j.číslo jednací
ed.editor
edd.editoři
ev.č.evidenční číslo
FÚfarní úřad
CHKOChráněná krajinná oblast
INRIIesus Nazarenus Rex Iudaeorum
inv. č.inventární číslo
kgkilogram
mmetr
m ²metr čtvereční
NPNárodní park
obr.obrázek
ONVOkresní národní výbor
r.rok
roz.rozená
s.strana
Sb.sbírka zákonů
sign.signatura
SOAStátní oblastní archiv
SOkAStátní okresní archiv
srv.srovnej
stol.století
tzv.takzvaný, takzvaně
ÚAZKÚstřední archiv zeměměřictví a katastru
ÚOPÚzemní odborné pracoviště

1. Úvod

Již od dětských let jsem obdivovala umělecky ztvárněné náhrobky na plzeňském Ústředním hřbitově, kam jsem chodila se svou babičkou. Nahlas jsem četla nápisy a prohlížela si staré fotografie na náhrobcích. Tehdy pro mě hřbitov nebyl místem plný smutku a pocitu ztráty, ale místem, které ve mně vzbuzovalo zvědavost a zvláštní klid, místo, kam jsme chodily na návštěvu za dědečkem, kde „spali“ předci, které jsem již neznala. Jak přirozené to tehdy bylo. Tento pocit z dětství a vzpomínky na mou babičku mě dovedly k tématu, jemuž se chci ve své bakalářské práci věnovat. Tímto tématem je hřbitov, místo, na němž je možno dovědět se mnoho o současnosti a minulosti obcí, které zde ukládaly k poslednímu odpočinku své zesulé.

Moje bakalářská práce je zaměřena na výzkum jednoho konkrétního hřbitova, patřící k obci Pěkná (okres Prachatice). Tuto lokalitu jsem nezvolila náhodou. Mám osobní vazbu k jižním Čechám a šumavskému kraji, odkud pocházeli mí prarodiče a jejich předci. V matričních záznamech jsem našla, že i v obci Pěkná žil v 18. století jeden z nich, Wenzl Schild s rodinou¹.

V posledních letech jsou předmětem zájmu, průzkumu a obnovy hřbitovy židovské. Podobný osud „odsouzení k zapomenutí“ však měl potkat i „německé“ hřbitovy našeho pohraničí. Ty hřbitovy, které přežily poválečné vandalství, kdy mělo „zmizet vše německé“ i následné rozsáhlé demoliční akce, jsou zajímavé svou pestrostí náhrobků. Hřbitovy nikdy nepřestaly být součástí krajiny našeho pohraničí a bezesporu zaslouží naší pozornost.

Jeden z fenoménů, který dával mnoha hřbitovům ve středoevropském prostoru v 19. století nezaměnitelný charakter, byl „les litinových křížů“ příznačný i pro šumavské hřbitovy. Hřbitovní litinové kříže po dlouhých desetiletích zanedbávání podléhají zubu času a vandalství let minulých. Jejich oprava je velmi nákladnou záležitostí a také nejsou pod ochranou památkové péče. Proto je dokumentace dochovaných náhrobků důležitá. Takto lze zaznamenat „hřbitov v čase“. I přes chvályhodné snahy dobrovolníků na některých hřbitovech stále hrozí, že tento fenomén nebude do budoucna zachován a ztratíme tak svědky pestré produkce funerální litiny českých železáren. Také kamenné náhrobky se svými sekanými nápisy podléhají povětrnostním vlivům a většinou jsou již velmi špatně čitelné, čímž se ztrácí jejich cenná dokumentární hodnota, výpověď o životě bývalých německy mluvících obyvatel.

Všechna výše uvedená fakta jsou pozorovatelná na zaniklém hřbitově v Pěkné. Také je zde velmi dobře doložitelný život místních obyvatel a část historie této osady.

¹ Digitální archiv SOA Třeboň, *Knih oddaných číslo 4*, farnost Pěkná 1787-1835, snímek 52 [online]. Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/6300/6/1974/2258/44/0> [citováno k 25. 9. 2017].

První část mé práce stručně přibližuje historii osady a regionu od 14. století až k událostem po druhé světové válce, vysídlení obyvatel německé národnosti a následném vývoji obce po odsunech.

Nejrozsáhlejší část práce je věnovaná samotnému terénnímu výzkumu hřbitova farnosti Pěkná, jeho historii a popisu hřbitova. Výsledky jsou porovnány s údaji, získanými při archivním průzkumu dochovaných dokumentů. Mezi vzácně dochované prameny patří zejména německá Kniha hrobů. V přehledové Tabulce č. 2 jsou shrnuty zdejší typy a počty sepulkrálií vyskytujících se na hřbitově. Dále kapitola obsahuje opis textů dochovaných nápisů z náhrobků a nápisových tabulek křížů, včetně překladu. Krátký exkurs je také věnován litinovým křížům a historii železáren v Rožmitále a Rokycanech, odkud litinové kříže pravděpodobně pocházejí.

Třetí část práce je Katalogem všech dochovaných sepulkrálií na hřbitově, který prezentuje srovnání výsledků terénní práce, bádání v archivních pramenech a matričních záznamech. Na začátku je popsána metodika tvorby katalogového listu podle zásad popisu epigrafických památek Miroslava Flodra a Jiřího Roháčka. Jednotlivé katalogové listy vždy obsahují číslo řady a hrobového místa, přepisy nápisů, druh a velikost písma, technika provedení, rozměry a popis sepulkrálie, informace o zesnulých. Katalog je doplněn fotodokumentací a dalšími informacemi o litinových křížích.

V příloze této práce jsou prezentovány přehledové tabulky doplňující informace v textu práce. Je třeba upozornit na projektový plánec rozšíření hřbitova z roku 1893 a plánec hřbitovního pořádku z roku 1907, který je názorně upravený dle současné situace, ke dni 17. 7. 2018. Dále je zde uvedena Kniha hrobů včetně překladu v Tabulce č. 5. Součástí přílohy jsou také ukázky vzorníků funerální litiny Železáren královského města Rokycan v Klabavě a Rokycanech a Akciové společnosti pro průmysl železářský „Ferrum.“

1.1. Rozbor použité literatury a pramenů

Pro poznání historie zdejšího regionu a sestavení jejího stručného přehledu jsem vycházela z edic listin Mathiase Pangerla² a Blaženy Rynešové³. Získané poznatky jsou doplněné z monografií Aloise Míky,⁴ Martina Gažihy,⁵ Stanislava Jagra,⁶ Augusta Sedláčka.⁷ Situace

² Mathias PANGERL (ed.), *Urkundenbuch des ehemaligen Cistercienserstiftes Goldenkron in Böhmen*, Wien 1872.

³ Blažena RYNEŠOVÁ (ed.), *Listář a listinář Oldřicha z Rožmberka*, svazek 1, Praha 1929, svazek 4, Praha 1954.

⁴ Alois MÍKA, *Osud slavného domu: Rozkvět a pád rožmberského dominia*, České Budějovice 1970.

⁵ Martin GAŽI, *Klášter Zlatá Koruna, Dějiny - památky - lidé*, České Budějovice 2007.

⁶ Stanislav JAGR, *Historie rychny Želnavy s obcemi Bělá, Záhvozdí, Pernek a Nová Pec*, Prachatice 1997.

před a po druhé světové válce a okolnosti kolem zestátnění krumlovského panství je shrnuto v článku Dity Homolové,⁸ ze kterého jsem informace čerpala. Výše uvedená literatura je dobrým základem informací o regionu, na němž lze stavět v dalším výzkumu, který se již zaměřoval na konkrétní archivní prameny. V českokrumlovském okresním archivu jsem ve fondu Bezpečnostního referátu ONV Český Krumlov našla seznam odsunutých obyvatel z Pěkné v roce 1946⁹. Tento seznam je abecedně uspořádaný v Tabulce č. 3. Zjistila jsem, že v těchto seznamech nejsou uvedena všechna jména obyvatel Pěkné. Pro porovnání jsem vypracovala Tabulku č. 4, ve které uvádím jména majitelů domů získaná ze soupisů sčítání obyvatel v roce 1921¹⁰ a seznam z roku 1945 sestavený Stanislavem Jagrem¹¹ zveřejněný v monografii Historie rychty Želnavá. Ve fondu Bezpečnostního referátu ONV se dále nachází dokumenty k dané problematice, dokládající poválečné události v regionu. O tomto tématu také pojednává publikace - Šumavští rodáci vzpomínají 2, Příběhy z bouřlivých válečných i poválečných let. Informace o situaci v Pěkné po odsunech nás informují zajímavé zápisy v Kronice školy Pěkná z let 1947-1977,¹² která mimo jiné informuje o národnostní skladbě nových osídlenců. Pomocí Historického lexikonu obcí České republiky 1869-2005, díl I,¹³ jsem sestavila přehledovou Tabulku č. 1, která přibližuje přirozený nárůst obyvatel a počet domů od roku 1869 a jejich úbytek následkem neúspěšné dosídlovací politiky českého pohraničí. Dále se stručně věnuji historii farnosti Pěkná, potřebné informace jsem získala studiem pramenů v prachatickém okresním archivu a z práce Johanna Trajera, která popisuje českobudějovickou diecézi.¹⁴ Porovnáváním zápisů v Knihách zemřelých farnosti Pěkná¹⁵ a farnosti Želnavá,¹⁶ ke které byla obec přifařena do vzniku samostatné lokálie v roce 1785, se mi podařilo zjistit založení místního hřbitova. Ve fondu FÚ se také nachází zpráva ze dne 6. 8. 1969 o stavu hřbitovů v okrese Prachatice,¹⁷ podle které byl hřbitov v Pěkné určený

⁷ August SEDLÁČEK, *Hrady, zámky a tvrze království Českého*, díl třetí [Budějovsko], Praha 1884.

⁸ DITA HOMOLOVÁ, *Chcete mě okrást... majetková perzekuce Adolfa Schwarzenberga v dobách válečných i poválečných*, Revue pro studium totalitních režimů, ročník 7, č. 2 (2013).

⁹ SOKA Český Krumlov, Ú39 - Bezpečnostní referát ONV Český Krumlov, *Odsuny Němců*, seznamy A-M karton č. 121, seznamy N-Z karton č. 122.

¹⁰ Digitální archiv SOA Třeboň, *Sčítání lidu 1921*, soudní okres Horní Planá [online]. Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/631248/1>

¹¹ S. JAGR, *Historie rychty Želnavá*, s. 65-66.

¹² Digitální archiv SOA Třeboň, *Školní kronika 1947-1977*, inv.č. 1, signatura I.B1. Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/132247>

¹³ Český statistický úřad, *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005*, díl I. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20538302/13n106cd1.pdf/cf538eaa-7f70-49f6-8e76-de88932650ef?version=1.0>

¹⁴ Johann TRAJER, *Historisch-statistische Beschreibung der Diocese Budweis*, Dostupné z: https://reader.digitale-sammlungen.de/de/fs3/object/display/bsb10011612_00351.html?zoom=0.55

¹⁵ Digiarchiv SOA Třeboň. Dostupné z: https://digi.ceskearchivy.cz/matriky-rimskokatolicka_cirkev-p-pekná

¹⁶ Tamtéž. Dostupné z: https://digi.ceskearchivy.cz/matriky-rimskokatolicka_cirkev-z_z-zelnavá

¹⁷ SOKA Prachatice, fond FÚ Pěkná, *Hřbitov*, inv. č. 40, sign. I/3, karton 1.

k likvidaci. Následné informace o hřbitově vycházejí z terénního průzkumu a plánu hřbitovního pořádku z roku 1907.¹⁸

Mé první kroky vedly na místní hřbitov, který je historickým pramenem sám o sobě. Tak jsem k němu přistupovala. Dochované nápisy na sepulkráliích nás informují o bývalých německy mluvících obyvatelích farnosti Pěkná. Základní informace o zemřelých jsem doplnila o poznatky z matričních knih, které jsou dostupné na webových stránkách Digiarchiv SOA Třeboň. Unikátní pramen se nachází v prachatickém okresním archivu ve fondu Farního úřadu, německy ručně psaná Kniha hrobů farnosti Pěkná z let 1936-1944,¹⁹ kterou jsem přeložila a uspořádala do Tabulky č. 5. Je jednou z mála dochovaných na Šumavě. Kniha hrobů uvádí i příčiny úmrtí, přesto bylo nutné některé informace dále dohledat i v Knihách úmrtí na matrice ve Volarech. Díky vyhledávání v obou Knihách jsem u několika zápisů zjistila rozdíly v uvedených příčinách úmrtí. Považovala jsem za nutné na tyto odchylky poukázat, pro tento účel vznikla Tabulka č. 6. Ve fondu FÚ se také nachází plánec hřbitovního pořádku z roku 1907, díky kterému jsem mohla hřbitov rozměřit a získat tak potřebné údaje o rozmístění všech sepulkráliích, dále řady i hrobová místa nově očíslovat pro lepší orientaci na hřbitově a v Katalogu sepulkrálií zaniklého hřbitova v Pěkné. I když Kniha hrobů uvádí čísla řad i hrobových míst, tyto údaje nesouhlasí s plánkem hřbitovního pořádku a orientace tak není ve skutečnosti možná. Popisy náhrobků jsem vypracovala podle publikací Jaroslava Herouta²⁰ a Oldřicha Blažička,²¹ litinové kříže podle metodiky Martina Šeráka a Jany Bělové. Vzorníky železáren hřbitovních křížů jsou poskytnuté ze soukromé sbírky Martina Šeráka, které mi napomohly určit pravděpodobného výrobce nesignovaných litinových křížů. U symboliky některých křížů jsem vycházela z prací Jean C. Cooperové²² a Hynka Rulíška.²³ Veškeré kamenné náhrobky a podstavce nejsou opatřené kamenickou značkou, kromě nápisové tabule z alpského mramoru umístěné na západní hřbitovní zdi, na které je vysekaný název firmy, která ji vyrobila, a to Josef Linser a synové. Abych zjistila o rodině Linsrů více, oslovila jsem městský archiv v Innsbrucku,²⁴ potřebné informace jsem elektronickou cestou obdržela a novinový výstřižek jsem přiložila do příslušného katalogového listu.²⁵ Identifikace materiálu kamenných náhrobků a podstavců proběhlo za odborné konzultace s geologem z Jihočeského muzea, Petrem Rajlichem. Techniky provedení

¹⁸ SOKA Český Krumlov, Ú72 - Okresní úřad Český Krumlov, karton 71, sign.5/Sch/5

¹⁹ SOKA Prachatice, inv.č. 33, sign. II. - 32, Kniha hrobů farnosti Pěkná 1936-1944.

²⁰ Jaroslav HEROUT, *Staletí kolem nás, Přehled stavebních slohů*, Praha: Orbis 1970.

²¹ Oldřich Jakub BLAŽIČEK - Jiří KROPÁČEK, *Slovník pojmů z dějin umění*, Praha 1991.

²² Jean C. COOPER - Allan PLZÁK, *Ilustrovaná encyklopedie tradičních symbolů*, Praha 1999.

²³ Hynek RULÍŠEK, *Slovník křesťanské ikonografie, Postavy, atributy, symboly*, Hluboká nad Vltavou 2005.

²⁴ Stadtarchiv Innsbruck, Ph - 25167, *Josef Linser & Söhne*.

²⁵ *Katalog sepulkrálií zaniklého hřbitova v Pěkné*, hrobové místo a číslo katalogového listu 163.

nápisů na kamenných náhrobcích jsem určovala podle učebnice Sochařské technologie II. od akademického sochaře Michala Moravce a Erika Tichého.²⁶ Jednotlivé katalogové listy jsou sestaveny dle metodiky Miroslava Flodra a Jiřího Roháčka.²⁷ Výsledky z Katalogu sepulkralií na hřbitově v Pěkné jsou znázorněny v Tabulce č. 2, která je součástí textu a přehledně ukazuje jaké typy a v jakém počtu se na hřbitově dochovaly. Dále stručně přibližují něco z historie litinových křížů, potřebné informace o funerální litině jsem čerpala z publikací Jany Bělové²⁸ a odborných článků Martina Šeráka.²⁹ Další informace v kapitole vycházejí z terénního průzkumu. Porovnáváním litinových křížů se vzorníky železáren jsem zjistila, že kříže nacházející se na hřbitově v Pěkné pravděpodobně pocházejí ze železáren Akciové společnosti pro průmysl železářský „Ferrum“ a Železáren královského města Rokycan v Klabavě a v Rokycanech o jejichž historii se zmiňují v závěrečné kapitole. Informace o železárnách jsou doplněné poznatky získaných z publikací Jana Hučky,³⁰ Rudolfa Šimka a Pavla Valcháře.³¹

V mé práci byly použity pouze archivní prameny s přímým vztahem ke hřbitovu v Pěkné. Pro širší problematiku poválečného odsunu a dosidlování nejsou archivní prameny zcela vyčerpány. A mohou být předmětem dalšího studia.

²⁶ *Sochařská technologie II.*, Střední průmyslová škola kamenická a sochařská, Ak.soch. Michal Moravec - Ing. Erik Tichý, Hořice 2012. Dostupné z: <https://docplayer.cz/2261576-Spsks-uvod-do-socharske-technologie-materialy-pro-socharskou-tvorbu.html>

²⁷ *Zásady popisu středověkých a novověkých epigrafických památek*, Pravidla.pdf. Dostupné z: <https://is.muni.cz/el/1421/jaro2012/PV1B46/um/Pravidla.pdf>

²⁸ Jana BĚLOVÁ, *Funerální litina ve střední Evropě*, Vydavatel: Univerzita Karlova v Praze, Katolická teologická fakulta, 2011.

²⁹ Martin ŠERÁK, *Sbírka litinových náhrobních křížů na hřbitově v Želnavě (okr. Prachatice) - kříže, jejich sběr, konzervace a výrobcí*, in: *Z dějin hutnictví / Praha 1996.*

³⁰ Jan HUČKA, *Z historie železářny a slévárny v Klabavě*, in: sborník muzea Dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech 1994.

³¹ Rudolf ŠIMEK, *Strojírny Rožmitál 1913-2013: prvních 100 let*, Příbram 2012.

2. Historie regionu

Ve 14. století na levém břehu Vltavy vznikly vesnice: Pěkná, Záhvozdí, Slunečná, Želnav a Bělá, poddané zlatokorunskému klášteru. Přesné datum založení Pěkné není známo, pravděpodobně k němu došlo za zlatokorunského opata Theodoricha II.,³² který se kolonizací území kláštera zabýval.³³

Z písemných pramenů se o osadě Pěkné dozvídáme ze sporu zlatokorunského kláštera s vyšehradskou kapitulou o vlastnictví takzvaných „želnavských vesnic.“³⁴ K zabránění těchto vesnic došlo za vyšehradského probošta a kancléře Dětricha z Portic, blízkého rádce Karla IV. O tomto sporu mezi vyšehradskou kapitulou a zlatokorunským klášterem svědčí mnoho listin, zde jsou uvedené ty nejdůležitější. První známá listina je ze dne 13. ledna 1379,³⁵ ve které papež Urban VI. pověřuje scholastika pražského kostela, aby obnovil zboží zlatokorunského kláštera, které bylo za současných i dřívějších představených nezákonně uděleno kněžím a laikům.³⁶ Před hlubockým purkrabím, královským komisařem Niklasem Rothem se v Chrobolech 20. října 1387 uskutečnil notářský zápis, ve kterém osoby v listině vyjmenované podávají svědecké prohlášení, že klášter měl tyto vesnice v držení do doby vyšehradského probošta Dětricha z Portic, než byly násilně odebrány.³⁷ V listině ze dne 11. července 1393 jsou zabrané vesnice vyjmenované, mezi nimi i „villa Schonaw,“ což je první doložitelnou písemnou zmínkou o podobě tehdejšího názvu vesnice Pěkná.³⁸ Papež Bonifác IX. pověřuje v Římě listinou ze 17. prosince 1394 patriarchu z Grado, pražského arcibiskupa³⁹ a probošta od Svatého Severa v Erfurtu, vrácením zabraných vesnic zlatokorunskému klášteru, které byly vyšehradskou kapitulou uzurpovány.⁴⁰ Zplnomocněný zástupce vyšehradského probošta Jana Škopka z Dubé, magistr Niklas z Kouřimi předává ve dnech 13. - 14. května 1395⁴¹ opatu Arnoldovi a konventu kláštera Zlaté Koruny dvacet tři vesnic zpět.⁴² Jednotlivě v každé vesnici došlo k slavnostnímu předání a přísaze věrnosti zlatokorunskému opatu Arnoldovi.

³² Mathias PANGERL (ed.), *Urkundenbuch des ehemaligen Cistercienserstiftes Goldenkron in Böhmen*, Wien 1872, s. XV.

³³ Stanislav JAGR, *Historie rychty Želnav a obcemi Bělá, Záhvozdí, Pernek a Nová Pec*, Prachatice 1997, s. 60.

³⁴ Želnav (Salnau), Slunečná (Sonnberg), Záhvozdí (Hintring), Bělá (Parkfried), Pěkná (Schönau) a Purgstall.

³⁵ monasterium.net, *Originál listiny z 13. 1. 1379* [online]. Dostupné z: <http://monasterium.net/mom/CZ-NA/AZK/1010/charter> [k 27. 11. 2018].

³⁶ M. PANGERL (ed.), *Urkundenbuch*, s. 155-156, listina číslo LXXXV. z 13. 1. 1379.

³⁷ Tamtéž, s. 182-189, č. C. z 20. 10. 1387.

³⁸ Tamtéž, s. 215-242, č. CXII. z 11. 7. 1393.

³⁹ Jan z Jenštejna

⁴⁰ Tamtéž, s. 264-273, č. CXVIII ze 17. 12. 1394.

⁴¹ monasterium.net, *Originál listiny z 13. - 14. 5. 1395* [online]. Dostupné z: <http://monasterium.net/mom/CZ-NA/AZK/1024/charter> [k 27. 11. 2018].

⁴² M. PANGERL (ed.), *Urkundenbuch*, s. 292-304, č. CXXII. z 13. - 14. 5. 1395.

Vypuknutím husitských válek došlo ke změně majetkové držby. Zikmund Lucemburský 14. července 1420 utrpěl v Praze velkou porážku husitskými vojsky pod velením Jana Žižky z Trocnova. Po prohrané bitvě Zikmund usiloval o výhodná spojení mezi příslušníky české šlechty. Na nákladné boje potřeboval peníze, začal tedy zastavovat královské, a hlavně církevní majetky svým věrným.⁴³ Zikmund dal v Čáslavi 1. října 1420⁴⁴ vystavit listinu, kterou zastavuje Oldřichovi z Rožmberka zlatokorunské zboží. Papeži se nelíbilo lehkovážné nakládání s církevními majetky. Zikmund papeži vyhověl a listinou z 23. srpna 1422 ruší zástavy kláštera Zlaté Koruny, které učinil Oldřichovi. Zikmund ovšem nechtěl ztratit přízeň Oldřicha, stále potřeboval peníze na válečné výdaje, proto dal vystavit v Bratislavě 2. září 1429 listinu, která zajistila Oldřichovi z Rožmberka berně a úroky královské komory zlatokorunského kláštera až do splacení dluhu ve výši 6 000 kop grošů pražských.⁴⁵ Na zaplacení dlužné částky královská komora neměla peníze.

Po bitvě u Lipan, Zikmund dává listinou z 19. října 1437 Oldřichovi hrad Zvíkov, milevský a zlatokorunský klášter k doživotnímu užívání a po jeho smrti dědicům jako královskou zástavu.⁴⁶ V tomto případě se jedná o jedno ze zdařilých falz Oldřicha z Rožmberka.⁴⁷

V letech 1454-1457 marně opat zlatokorunského kláštera Gerhart⁴⁸ žádá Oldřicha z Rožmberka o navrácení klášterních statků, nebo alespoň jejich část.⁴⁹ Jiří z Poděbrad, který usiloval o posílení své vlastní i královské moci, nechává v roce 1454 zřídit speciální komisi, která měla prověřovat majetkové převody i zástavy klášterního a královského zboží. K navrácení zlatokorunského zboží již nikdy nedošlo, a to především díky zdařilým falzům Rožmberků. Další falzum listiny bylo vyhotoveno k datu 13. ledna 1334, ve kterém král Jan Lucemburský na žádost Petra z Rožmberka dovoluje předkládat vidimáty⁵⁰ místo jejich originálů.⁵¹ Díky listinným falzům a právu předkládat pouze vidimáty Rožmberkové nabyté klášterní majetky a privilegia před králem i komisí sestavenou Jiřím z Poděbrad snadno uhájili.⁵² Konventu Zlaté Koruny nezbývalo, než se pokusit svůj majetek vykoupit zpět. K tomuto kroku ovšem klášter nikdy nesehnal potřebný finanční obnos.⁵³

⁴³ Alois MÍKA, *Osud slavného domu: Rozkvět a pád rožmberského dominia*, České Budějovice 1970, s. 12.

⁴⁴ monasterium.net, *Originál listiny z 1. 10. 1420* [online]. Dostupné z: <http://monasterium.net/mom/CZ-NA/AZK/1035/charter> [citováno k 27. 11. 2018].

⁴⁵ M. PANGERL (ed.), *Urkundenbuch*, s. 421-422, č. CLXXVII., listinu považuje za podezřelou.

⁴⁶ Tamtéž, s. 431-433, č. CLXXXVII. z 19. 10. 1437.

⁴⁷ Blažena RYNEŠOVÁ (ed.), *Listář a listinář Oldřicha z Rožmberka*, svazek 1, Praha 1929, č. 378, s. 271.

⁴⁸ M. PANGERL (ed.), *Urkundenbuch*, s. XV.

⁴⁹ Blažena RYNEŠOVÁ - Josef PELIKÁN - Josef MACEK (edd.), *Listář a listinář Oldřicha z Rožmberka*, svazek 4, Praha 1954, č. 531, s. 378.

⁵⁰ ověřené opisy listin

⁵¹ B. RYNEŠOVÁ, *Listář a listinář*, svazek 1, č. 357, s. 243.

⁵² A. MÍKA, *Osud slavného domu.*, s. 21.

⁵³ Martin GAŽI, *Klášter Zlatá Koruna, Dějiny - památky - lidé*, České Budějovice 2007, s. 376.

Za Viléma z Rožmberka došlo k úplnému právnímu ovládnutí zlatokorunského kláštera, a to smlouvou ze 7. dubna 1559. Od té doby se Rožmberkové stali dědičnou vrchností kláštera a potvrzovali zlatokorunské opaty.⁵⁴ Po smrti Viléma roku 1592 se vladařem domu rožmberského stává jeho mladší bratr Petr Vok. Zdědil obrovský majetek ale zároveň i značné dluhy. Postupně byl nucený některé části z rozsáhlého dominia prodat, ovšem jádro dominia před věřiteli uchránil.⁵⁵ Po letech bojů s věřiteli ztratil vůli dále bojovat po smrti své manželky Kateřiny z Ludanic. Petr Vok nechal 24. října 1601 přepsat krumlovský velkostatek císaři Rudolfovi II. Tímto krokem královská komora převzala velkou část jeho dluhů, zbylý majetek mohl již odkázat dle svého uvážení.⁵⁶ Petr Vok umírá v Třeboni 6. listopadu 1611, svým dědicem stanovil syna své sestry Evy, Jana Zrinského. Ten bezdětný umírá několik měsíců po svém strýci. Po této události získal rožmberský majetek rod Švamberků, ale jen nakrátko. Po Bílé hoře bylo panství zkonfiskováno.

V roce 1622 dostal krumlovské panství za zásluhy Jan Oldřich z Eggenberga.⁵⁷ Ferdinandem II. bylo panství povýšené na vévodství. První dvě generace rodu nikdy v Krumlově nesídlily, krumlovský zámek se stal domovem až vnukovi Jana Oldřicha, knížeti Janu Kristiánovi I. a jeho manželce, hraběnce Marii Ernestiny ze Schwarzenbergu.⁵⁸ Jan Kristián se projevil jako schopný hospodář, také se zasloužil o osidlování nepřístupných částí Šumavy. Bezdětný umírá roku 1710. Vymřela i rodina jeho mladšího bratra Jana, proto se dědičkou stala jeho manželka Marie Ernestina, která svým dědicem stanovila svého synovce Adama Františka ze Schwarzenbergu.⁵⁹ Tak začalo dlouhé období, kdy bylo území součástí schwarzenberského dominia.

Další změny udávají válečné okolnosti. V roce 1938 umírá Jan Nepomuk II., dědicem se stává jeho syn, odpůrce nacismu, obhájce demokracie a poslední majitel krumlovského zámku, JUDr. Adolf Schwarzenberg.⁶⁰ Po odstoupení pohraničí na základě Mnichovské dohody se značná část majetků Adolfa Schwarzenberga stala součástí nacistického Německa. Po vyhlášení Protektorátu Čechy a Morava 15. března 1939 odešel s rodinou do exilu.⁶¹ Gestapem byl 17. srpna 1940 veškerý schwarzenberský majetek zkonfiskován.⁶²

⁵⁴ M. PANGERL (ed.), *Urkundenbuch*, s. 598-599, č. CCLXII. ze 7. 4. 1559.

⁵⁵ A. MÍKA, *Osud slavného domu*, s. 190.

⁵⁶ Tamtéž, s. 191.

⁵⁷ August SEDLÁČEK, *Hrady, zámky a tvrze království Českého*, díl třetí [Budějovsko], Praha 1884, s. III./48.

⁵⁸ Tamtéž, s. III./50.

⁵⁹ Tamtéž, s. III./51.

⁶⁰ Dita HOMOLOVÁ, *Chcete mě okrást...majetková perzekuce Adolfa Schwarzenberga v dobách válečných i poválečných*, *Revue pro studium totalitních režimů*, ročník 7, č. 2 (2013), s. 99 [online]. Dostupné z: <https://www.ustrcr.cz/data/pdf/pamet-dejiny/pad1302/096-106.pdf> [citováno k 19. 8. 2018].

⁶¹ Tamtéž, s. 101.

⁶² Tamtéž, s. 102.

V roce 1947 byl Národním shromážděním přijatý protiústavní zákon „*Lex Schwarzenberg*“⁶³(neformální název zákona č. 143/1947 Sb., *o převodu vlastnictví majetku hlubocké větve Schwarzenbergů na Zemi českou*).⁶⁴ Panství bylo zestátněno.

⁶³ D. HOMOLOVÁ, *Chcete mě okrást...*, s. 104.

⁶⁴ *Zákony pro lidi* [online]. Dostupné z [www: https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1947-143](https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1947-143) [citováno k 22. 8. 2018].

3. Poloha osady a správní začlenění po zrušení poddanství

Pěkná se nachází v okrese Prachatice v Jihočeském kraji. Leží u silnice Volary-Horní Planá, nedaleko vojenského újezdu Boletice, v CHKO Šumava na hranici s NP v nadmořské výšce 770 m.⁶⁵

Od roku 1869 byla Pěkná osadou obce Hintring (Záhvozdí) v okrese Krumlov. Po odstoupení pohraničí byla oblast v roce 1938 včleněná do Hornorakouské župy v okrese Krumlov nad Vltavou.⁶⁶ Za Protektorátu Čechy a Morava do okresu Prachatice, a tím do župy Bavorské východní marky.⁶⁷ Po 2. světové válce byla Pěkná osadou obce Bělá v okrese Prachatice.⁶⁸ Od roku 1961 - 1980 byla Pěkná částí obce Želnavá v okrese Prachatice.⁶⁹ Od 1. 7. 1980 do dnešních dnů se osada Pěkná stala částí obce Nová Pec v okrese Prachatice, od které je vzdálená přibližně devět kilometrů severním směrem.⁷⁰

3.1. Vývoj jména osady

Název osady pochází pravděpodobně z německého „*die schöne Au*“, což znamená pěkný luh.⁷¹ V listině kláštera Zlaté Koruny z roku 1393 se poprvé s názvem osady setkáváme ve tvaru „villa Schonaw“.⁷² Později Schönaw a od první poloviny 18. století dále už jen Schönau, česky Šenava.⁷³ 27. 1. 1950 vešla v účinnost „*Vyhláška ministerstva vnitra o změnách úředních názvů míst v roce 1949*“, kterou byl název osady Šenava změněný na Pěknou.⁷⁴

⁶⁵ ÚAZK, *Mapa Pěkné a okolí* [online]. Dostupné z: <https://archivnimapy.cuzk.cz/uazk/pohledy/archiv.html#> [citováno k 22. 8. 2018]. (Viz příloha č. 1).

⁶⁶ S. JAGR, *Historie rychty Želnavá*, s. 87.

⁶⁷ Tamtéž s. 88.

⁶⁸ *Historický lexikon obcí ČR 1869-2005*, II. díl, s. 392. [citováno k 28. 10. 2017].

⁶⁹ Tamtéž, s. 392.

⁷⁰ Tamtéž.

⁷¹ Místní jména v Čechách, *Šenava, Schönau*, Ústav pro jazyk český [online]. Dostupné z: <http://mjc.ujc.cas.cz/search.php?where=strana&svazek=IV&heslo=0275&useregexp=no> [citováno k 28. 10. 2017].

⁷² M. PANGERL (ed.), *Urkundenbuch* s. 229, č. CXII. z 11. 7. 1393.

⁷³ S. JAGR, *Historie rychty Želnavá*, s. 60.

⁷⁴ *Zákony pro lidi* [online]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1950-3> [citováno k 22. 8. 2018].

4. Události od roku 1945

Od začátku měsíce května roku 1945 osvobozovala americká armáda Šumavu. Osadou Pěkná a dále směrem na Horní Planou procházela konkrétně 26. pěší divize (101. pěší pluk), přezdívaná „Yankee Division“.⁷⁵ V Pěkné byli američtí vojáci ubytováni v místní škole.⁷⁶ Po odchodu amerických vojsk přicházeli do pohraničí první Češi, docházelo k rabování a prvním „divokým“ odsunům, obsazovaly se nejlepší statky.

Po vydání dekretu prezidenta republiky „o konfiskaci a urychleném rozdělení zemědělského majetku Němců, Maďarů, jakož i zrádců a nepřátel českého a slovenského národa“ č.12/1945 Sb., který nabyl účinnosti dne 23. 6. 1945⁷⁷ a následným dekretem č. 33/1945 Sb. „o úpravě československého státního občanství osob národnosti německé a maďarské,“ který nabyl účinnosti dne 10. 8. 1945,⁷⁸ byli občané německé a maďarské národnosti zbaveni československého občanství a majetku. Na základě dekretu prezidenta republiky „o pracovní povinnosti osob, které pozbyly československého státního občanství“ č. 71/1945 Sb.⁷⁹ byli občané německé národnosti posíláni dle potřeby na nucené práce.

Místní neočekávali, že ztráta majetků a lidských práv by mohly být dlouhodobou záležitostí, což byl důvod, proč si někteří za domem či v lese zakopávali různé předměty do domácnosti, a doufali, že po návratu domů je zase v pořádku najdou.⁸⁰ Zvažovali, zda se mají pokusit o útěk za hranice nebo počkat na úřední odsun, na který čekali hlavně lidé vysokého věku, nemocní a ženy s malými dětmi.⁸¹

S novou situací se lidé samozřejmě špatně smířovali, někteří vyvolávali nepokoje a nesouhlasili s nucenými pracemi. Což dokládá například dokument Místní správní komise v Nové Peci, která žádá 8. 3. 1946 Okresní správní komisi v Českém Krumlově o urychlený přesun několika osob do sběrného tábora, označených jako „*práce se štítící a klid a pořádek rušící*,“ mezi jmenovanými i Sýkorová Josefa (vdova po hajném, který je pohřbený na hřbitově v Pěkné) a její děti Richard, Anna a Hilda.⁸²

⁷⁵ Osvobození českého území americkou armádou, Oficiální web Velvyslanectví USA [online]. Dostupné z: <http://www.aic.cz/osvobozeni/chronologie-osvobozeni-zapadnich-cech-jednotkami-3-u-s-army/> [citováno k 26. 8. 2018].

⁷⁶ Digitální archiv SOA Třeboň, *Školní kronika 1947-1977*, inv. č. 1, signatura I.B1, snímek č. 3 [online]. Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/132247> [citováno k 18. 12. 2017]. Zápis neinformuje o délce pobytu.

⁷⁷ *Zákony pro lidi* [online]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1945-12> [citováno k 22. 8. 2018].

⁷⁸ Tamtéž. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1945-33> [citováno k 22. 8. 2018].

⁷⁹ Tamtéž. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1945-71> [citováno k 22. 8. 2018].

⁸⁰ *Šumavští rodáci vzpomínají 2. díl*, Kolektiv autorů 2017, s. 135.

⁸¹ Tamtéž, s. 136.

⁸² SOKA Český Krumlov, Ú39 - Bezpečnostní referát ONV Český Krumlov, karton č. 40, dokument č. j. 423/46 z 8. 3. 1946. (Viz příloha č. 4).

4.1. Přesun a rozptyl Němců z pohraničí do vnitrozemí

Projev odborného přednosty Dr. Kučery o přesunu a rozptylu Němců z pohraničí do vnitrozemí, byl Ministerstvem vnitra zaslaný konferenci předsedů ONV, která se konala v Praze dne 12. 2. 1948. Odsuny do amerického okupačního pásma byly 1. 12. 1946 přerušeny. Na českém území zůstalo přibližně 200 tisíc Němců z původních 3 300 000, dle sčítání obyvatel z roku 1930. Z toho přibližně 100 tisíc osob, které se samy dobrovolně přihlásily k vysídlení. Zbylých 100 tisíc nepodléhalo odsunu, nebo z něj byli vyňati, šlo například o Němce žijící ve smíšených manželstvích, německé židy, antifašisty, specialisty, kteří požádali o československé občanství⁸³ podle §2, dekretu č.33/1945Sb. *o úpravě československého státního občanství osob národnosti německé a maďarské*⁸⁴ nebo osoby z odsunu vyňaté z milosti. K plánovanému odsunu 100 tisíců Němců nedošlo z důvodů hospodářských a sociálních poměrů v americkém pásmu, proto je americká okupační vláda už nechtěla převzít. Tím nastal problém. Většina Němců byla stále v pohraničí, a to představovalo určité riziko obzvláště při hranicích s Německem a Rakouskem. Tato situace byla také překážkou osidlovací politiky pohraničí „slovanskými národy“.⁸⁵ Tyto důvody měly urychlit přesuny do vnitrozemí. Po přesunech měli být Němci řádně rozptýleni do ryze českých obcí, mělo se dbát na to, aby se zde neusídlila příliš početná německá menšina. Dospělé děti nemusely nutně skončit ve stejných obcích se svými rodiči. V první etapě se přesunuli a rozptýlili Němci, kteří ještě podléhali odsunu, šlo asi o 70 tisíc osob. Přidělování byli hlavně na těžkou manuální práci, například v lomech, cihelnách, uranových jáchymovských dolech a do zemědělství. Odborné síly měly být přiřazeny na příbuzné obory, aby se nejlépe využilo jejich zkušeností.⁸⁶ Většinou za tvrdou práci dostávaly špatné platy, němčinou se nesmělo mluvit ani doma a dětem se odepíralo studium. Všeobecně nebyli tito „Němci“ českými občany dobře přijímáni.⁸⁷

4.2. Odsuny obyvatel Pěkné

V okresním archivu Český Krumlov se dochovala žádost papíren Větrní, které žádají ONV Český Krumlov, aby mohli zůstat někteří zaměstnanci německé národnosti na svých pracovních pozicích až do posledního možného termínu odsunu. Jednalo se o svoz

⁸³ SOKA Český Krumlov, Ú39 - Bezpečnostní referát ONV Český Krumlov, karton č. 235, dokument č. B-300/2937-1948-BN. (Viz příloha č. 5).

⁸⁴ *Zákony pro lidi* [online]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1945-33> [citováno k 22. 8. 2018].

⁸⁵ SOKA Český Krumlov, Ú39 - Bezpečnostní referát ONV Český Krumlov, karton č. 235, dokument č. B-300/2937-1948- BN. (Viz příloha č. 5).

⁸⁶ Tamtéž.

⁸⁷ *Šumavští rodáci vzpomínají 2 díl*, s. 140.

a nakládku dřeva ze šumavských lesů. Z osady Pěkné šlo o Františka Spannbauera narozeného 22. 12. 1922 a Josefa Spannbauera narozeného 18. 3. 1901.⁸⁸

V seznamech Bezpečnostního referátu ONV Český Krumlov se nenachází všechna známá jména odsunutých obyvatel osady Pěkné.⁸⁹ Pravděpodobně některé rodiny odešly dobrovolně ještě před úředním odsunem, nebo mohly být z odsunů vyjmuty jako specialisté. Takovéto záznamy se ovšem ve fondu Bezpečnostního referátu ONV Český Krumlov nenachází. Další možností může být fakt, že seznamy nebyly řádně a pečlivě sepsané, a proto jsou neúplné.

V Tabulce č. 3⁹⁰ jsou v abecedním pořádku vypsaná jména obyvatel, jejich věk a datum transportu. Obyvatelé Pěkné byli internováni ve sběrném středisku Vyšný, Český Krumlov. První transport za hranice byl dle dochovaných seznamů vypravený dne 6. 5. 1946 a poslední 21. 11. 1946. Seznam odsunutých vykazuje celkem 220 osob z Pěkné.⁹¹

V Tabulce č. 4⁹² jsou vyjmenováni majitelé domů v Pěkné, podle záznamů ze sčítání obyvatel z roku 1921⁹³ a seznamu majitelů domů z roku 1945 podle Stanislava Jagra, včetně čísla popisného a názvu domu.⁹⁴ Porovnáním těchto seznamů zjistíme, které rodiny nebyly úředně odsunuty, a u kterých jmen nám není osud známý.⁹⁵

Podle statistických záznamů, žilo v osadě Pěkná roku 1930 celkem 383 obyvatel.⁹⁶ Její populace do roku 1945 přirozeně narůstala, 220 osob bylo prokazatelně odsunutých v roce 1946, což znamená, že minimálně u poloviny obyvatel Pěkné nevíme nic o jejich osudu po válce.

4.3. Osídlení Pěkné po odsunech

O situaci v obci po odsunu a potažmo i o neúspěchu osidlovací politiky barvitě vypovídá Kronika školy v Pěkné 1947 – 1977. Zápisy v této kronice přibližují národnostní

⁸⁸ SOKA Český Krumlov, Ú39 - Bezpečnostní referát ONV Český Krumlov, karton č. 39, dokument z 13. 9. 1946. (Viz příloha č. 6).

⁸⁹ SOKA Český Krumlov, Ú39 - Bezpečnostní referát ONV Český Krumlov, *Odsuny Němců*, seznamy A-M karton č. 121, seznamy N-Z karton č. 122.

⁹⁰ Viz příloha č. 7.

⁹¹ Tamtéž.

⁹² Viz příloha č. 8.

⁹³ Digitální archiv SOA Třeboň, *Sčítání lidu 1921*, soudní okres Horní Planá [online]. Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/631248/1> [citováno k 26. 10. 2017]. (Viz příloha č. 8).

⁹⁴ S. JAGR, *Historie rychty Želnavá*, s. 65-66.

⁹⁵ Srv. přílohy č. 7 a č. 8.

⁹⁶ Český statistický úřad, *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005*, díl I., s. 238 [online]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20538302/13n106cd1.pdf/cf538eaa-7f70-49f6-8e76-dc88932650ef?version=1.0> [citováno k 28. 10. 2017].

skladbu nových osídlenců po odsunech místních rodáků. Škola v Pěkné byla poprvé otevřena roku 1796, roku 1882 bylo přistavěno další patro, od roku 1890 byla škola se třemi třídami.⁹⁷

Po odsunech byl prvním osídlencem Pěkné hostinský Ladislav Hylena, který se zasloužil o znovuootevření místní školy, která od 3. 9. 1947 mohla začít opět vyučovat.⁹⁸ Zapsáno bylo celkem 41 žáků z toho: dvě děti národnosti české, 12 dětí národnosti slovenské, dvě děti národnosti bulharské a 25 dětí národnosti německé.⁹⁹ Do konce měsíce června roku 1948 byli obyvatelé německé národnosti z osad Chlum (Humawald) a Hintring (Záhvozdí) přesunuty do vnitrozemí. Tento zápis možná dokazuje, že nebyla žádnému obyvateli z Pěkné udělena výjimka z odsunu. Na konci školního roku 1948 byly dvě děti národnosti české, 26 dětí slovenské národnosti, z toho tři děti rumunské a romské, čtyři děti národnosti německé. Téhož roku z 32 žáků jich propadlo 15, hlavním důvodem byla neznalost českého jazyka a nepravidelná školní docházka.¹⁰⁰ Od 1. 9. 1949 nastoupilo do školy 16 žáků opět různých národností. Také se nadále vyučovalo náboženství, které do 1. 10. 1949 vyučoval volarský kněz František Procházka, od 1.10. - 30. 10. paní J.¹⁰¹ Kodýtková, do konce školního roku už nedocházel na výuku náboženství nikdo.¹⁰² Ve školním roce 1950/51 nastoupilo 22 žáků.¹⁰³ V dalším roce jen 13 žáků, z toho polovina rumunské národnosti a jeden romské,¹⁰⁴ do konce školního roku došlo pouze devět žáků, z důvodu odstěhování několika rodin.¹⁰⁵ Školní rok 1954 začal s 12 dětmi, na podzim přibyly tři negramotné děti, z nich dvě děti romské národnosti.¹⁰⁶ Ve školním roce 1955-56 docházelo 15 žáků. Řešily se problémy s docházkou, zvláště u romských dětí ze Záhvozdí, nepomáhalo ani napomínání ONV.¹⁰⁷ Situace byla každý rok podobná, až v červnu 1962 se všichni Romové odstěhovali neznámo kam.¹⁰⁸ Dne 28. 6. 1977 se do školy dostavil vedoucí školského odboru v Prachaticích Jiří Had s inspektorem Zikmundem, aby poslední ředitelce školy Marii Váňové sdělili, že se od 1. září 1977 škola definitivně uzavírá.¹⁰⁹

⁹⁷ S. JAGR, *Historie rychty Želnavá*, s. 66.

⁹⁸ Digitální archiv SOA Třeboň, *Školní kronika 1947-1977*, inv.č. 1, signatura I.B1, snímek č. 3. [online]. Dostupné z: <https://digi.cesearchivy.cz/132247> [citováno k 18. 12. 2017].

⁹⁹ Tamtéž, snímek č. 6.

¹⁰⁰ Tamtéž, snímek č. 8.

¹⁰¹ V Kronice školy není uvedené celé jméno paní Kodýtkové.

¹⁰² Digitální archiv SOA Třeboň, *Školní kronika 1947-1977*, snímek č. 9.

¹⁰³ Tamtéž, snímek č. 11.

¹⁰⁴ Tamtéž, snímek č. 12.

¹⁰⁵ Tamtéž, snímek č. 13.

¹⁰⁶ Tamtéž, snímek č. 17.

¹⁰⁷ Tamtéž, snímek č. 19.

¹⁰⁸ Tamtéž, snímek č. 38.

¹⁰⁹ Digitální archiv SOA Třeboň, *Školní kronika 1947-1977*, inv. č. 1, signatura I.B1, snímek č. 77 [online]. Dostupné z: <https://digi.cesearchivy.cz/132247>. [citováno k 18. 12. 2017].

4.4. Počet obyvatel a domů v Pěkné

V Tabulce č. 1 je zobrazený přirozený nárůst obyvatel a počet domů v letech 1869-1930. Podle Stanislava Jagra bylo v obci roku 1945 již 55 domů.¹¹⁰ Ovšem následky poválečných odsunů, které osadu zcela vyprázdnily, a neúspěch osidlovací politiky let následujících je zřejmý od roku 1950. Neutěšená situace v pohraničí se od roku změnila nástupem komunistického režimu po roce 1948, který zlikvidoval soukromý majetek, kvůli kterému většina novousedlíků do pohraničí přicházela. Kolektivizace zemědělství a ztráta soukromého majetku měla vliv na přesun lidí z pohraničí do vnitrozemí. Někteří měli strach z další války a nechtěli žít v těsné blízkosti možného konfliktu. Také existovaly obavy z návratu odsunutých Němců, o kterých se politická propaganda vyjadřovala jako o zavilých revanšistech, kteří čekají na příležitost vrátit se zpět do svých bývalých domovů.¹¹¹

Tabulka č. 1

rok	obyvatel ¹¹²	domů ¹¹³
1869	321	34
1880	354	35
1890	344	38
1900	360	38
1910	351	40
1921	386	41
1930	383	47
1950	73	49
1961	67	12
1970	59	12
1980	65	13
1991	66	12
2001	61	27

¹¹⁰ S. JAGR, *Historie rychty Želnavá*, s. 65-66.

¹¹¹ Lubomír SLEZÁK, *Pohraničí českých zemí na pokračování*, s. 393 [online]. Dostupné z: <file:///C:/Users/Dita/Desktop/222.pdf> [citováno k 22. 8. 2018].

¹¹² Český statistický úřad, *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005*, díl I., s. 238, [online]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20538302/13n106cd1.pdf/cf538eaa-7f70-49f6-8e76-dc88932650ef?version=1.0> [citováno k 28. 10. 2017].

¹¹³ Tamtéž, s. 239

5. Zaniklý hřbitov v Pěkné

5.1. Historie farnosti

Důsledkem josefínských reforem bylo zahušťování farní sítě, tak byla roku 1785 také v Pěkné zřízená lokálie,¹¹⁴ která patřila pod farnost Želnavá. Prvního lokalistu farnosti Pěkná Alberta Nitscheho ze zlatokorunského kláštera brzy vystřídal kněz Antonín Parenský, který začal od roku 1787 vést matriční knihy. Posledním farářem farnosti byl v letech 1941-1946 protinacisticky smýšlející František Glimsche.¹¹⁵ Po odsunech byla fara v letech 1946-1949 spravována z Volar.¹¹⁶

Roku 1788 se začalo s výstavbou fary a zděného kostela, místo původní dřevěné kaple z roku 1787. Roku 1791 byl zděný kostel zasvěcený svaté Anně.¹¹⁷ Lokálie byla povýšená českobudějovickým biskupem Janem Valeriánem Jirsíkem na samostatnou faru dne 16. listopadu 1857, tím se tyto obce oddělily od fary v Želnavě:¹¹⁸ Pěkná (Schönau),¹¹⁹ Chlum (Humwald),¹²⁰ Jodlovy Chalupy (Jodlhäuser),¹²¹ Nové Chalupy (Neuhäuser)¹²² se samotou Pupeter a Altrichterwald, Brod (Grasfurth),¹²³ Smolná Pec (Pechofen)¹²⁴ a Myslivna v Černém lese (Jägerhaus Schwarzwald).¹²⁵

5.2. Založení hřbitova

Než vznikl hřbitov v Pěkné, byli její obyvatelé pohřbíváni na hřbitově v Želnavě, jak dokazují zápisy v želnavských matričních knihách. Přesné datum založení hřbitova v Pěkné není známo, zajisté má souvislost se zřízením lokálie v Pěkné a dostavěnou dřevěnou kaplí roku 1787. Dalším vodítkem je začátek vedení matričních knih od roku 1787. Poslední zápis

¹¹⁴ Johann TRAJER, *Historisch-statistische Beschreibung der Diocese Budweis*, s. 337 [online].

Dostupné z https://reader.digitale-sammlungen.de/de/fs3/object/display/bsb10011612_00351.html?zoom=0.55 [citováno k 24. 1. 2018].

¹¹⁵ SOKA Český Krumlov, *Němečtí antifašisté*, Karton 103, inv. č. 152, sign.C8/1 [online]. Dostupné z:

www.afa-dokumentace.usd.cas.cz/.../Prehled%20materialu%20Cesky%20Krumlov.doc [citováno k 18. 9. 2018].

¹¹⁶ Digitální archiv SOA Třeboň, *Archivní pomůcka FÚ Pěkná 1699-1947*, č. pomůcky 1029, s. 2. [online].

Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/258363> [citováno k 24. 1. 2018].

¹¹⁷ J. TRAJER, *Historisch-statistische Beschreibung*, s. 338 [online]. Dostupné z:

<https://reader.digitale-sammlungen.de/de/fs3/object/goToPage/bsb10011612.html?pageNo=352>

[citováno k 24. 1. 2018].

¹¹⁸ Digitální archiv SOA Třeboň, *Archivní pomůcka FÚ Pěkná 1699-1947*, č. pomůcky 1029, s. 2. [online]. Dostupné z:

<https://digi.ceskearchivy.cz/258363> [citováno k 24. 1. 2018].

¹¹⁹ Vladimír ZÁRUBA - Pavel KOBLASA, *Šumava, Mistopisný slovník*, České Budějovice 2006, s. 86.

¹²⁰ Tamtéž s. 46.

¹²¹ Tamtéž s. 54.

¹²² Tamtéž s. 80.

¹²³ Tamtéž s. 20.

¹²⁴ Tamtéž s. 104.

¹²⁵ Jan Antonín MAGER, *Rejstříky ke jmennému fondu v soupisech osadníků římsko-katolických farností Prachaticka*, druhá část, České Budějovice 2005, s. 11 [online]. Dostupné z: <http://rodopisna-revue-online.tode.cz/praminky/pram8.pdf> [citováno k 24. 1. 2018].

v Knize zemřelých farnosti Želnavá, je úmrtí čtyřicetiletého Franocheuse Jungwirta 10. 11. 1786, sedláka z Pěkné.¹²⁶ První zápis v Knize zemřelých 1787 - 1835 farnosti Pěkná, je úmrtí třináctileté Rosiny Bauer(ové) z Chlumu 9. 2. 1787.¹²⁷ Tato zjištění nám dokazují, že společně s dostavbou dřevěné kaple roku 1787 byl založený i místní hřbitov.

5.3. Uspořádání hřbitovního prostoru

Původní velikost hřbitova již koncem 19. století nevyhovovala rostoucí populaci osady, proto došlo k jeho rozšíření, jak dokládá projektový plánec hřbitova z roku 1893.¹²⁸

Za účelem uspořádání hřbitovního prostoru byl vyhotovený plán hřbitova zednickým mistrem z Volar Laurenzem¹²⁹ Bauerem ze dne 22. 11. 1907. Tento plánec udává celkovou plochu 7.622 arů, nebo 762,20 m². Z toho zaujímá márnice plochu 15,04 m², cesty 68,14 m², dětské hroby 297,62 m², rodinné hroby 29,90 m², meziprostory 335,28 m² a plocha pro ostatní věřící 15,96 m².¹³⁰ Ovšem po sečtení veškerých ploch je výsledek 761,94 m², což se liší od uvedených 762,20 m² na plánu hřbitova z roku 1907.

Hřbitov se rozkládá na půdorysu ve tvaru obdélníku, jeho délka činí 47,7 metrů a šířka 16,4 metrů. Vymezený je opravenou kamennou zdí a zatravněnou plochou s převládajícími litinovými kříži a náhrobky. Pravá jižní zeď není rovná, ale zkosená, vnitřní strana zdi je hrubě omítnutá. Na vnější, jihovýchodní straně kamenné zdi je sekaný nápis „Vystavěno v září r. 1895“.¹³¹ Hřbitov je situován směrem na sever s bránou od jižní strany, vrata jsou dvoukřídlá, kovová, z tyčoviny, dva metry široká. K vnitřní ploše hřbitova vede celkem pět kamenných schodů. Hřbitov rozděluje cesta, která vede ke zděné márnici v severozápadním levém rohu. Západní hřbitovní zeď lemuje řada vzrostlých stromů.

Pravou stranu vnitřní plochy hřbitova tvoří celkem 21. řad, z toho: první až 18. řada po devíti hrobových místech, 19. řada čítá osm hrobových míst, 20. řada šest a 21. řada čtyři hrobová místa, vše souhlasí podle Plánu hřbitovního pořádku z roku 1907.

Na levé straně hřbitova je celkem 22. řad: první až desátá řada byla vyhrazená dětským hrobům, podle plánu z roku 1907 po šesti hrobových místech, dnes je ovšem

¹²⁶ Digitální archiv SOA Třeboň, *Knihy zemřelých č. 17, farnost Želnavá 1784-1795*, snímek 43 [online]. Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/8905/43>

¹²⁷ Digitální archiv SOA Třeboň, *Knihy zemřelých č. 7, farnost Pěkná 1787-1835*, snímek 18 [online]. Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/6303/18/2341/1172/44/0>

¹²⁸ SOkA Český Krumlov, Ú72 - Okresní úřad Český Krumlov 1893-1912, karton č. 5, sign.Sch/2-7, *Projektový plánec hřbitova v Pěkné z roku 1893*. (Viz příloha č. 11).

¹²⁹ česky Vavřinec.

¹³⁰ SOkA Český Krumlov, Ú72 - Okresní úřad Český Krumlov, karton 71, sign.5/Sch/5, rozměry přepsané z *Plánu hřbitovního pořádku v Pěkné z roku 1907*. (Viz příloha č. 9).

¹³¹ Fotografie. (Viz příloha č. 16).

patrné, že každá řada byla po devíti hrobových místech,¹³² 11. - 17. řada po pěti hrobových místech. Podle plánu z roku 1907 měly být řady 18. - 22. pouze po třech hrobových místech pro rodinné hroby, tyto řady jsou také po pěti hrobových místech.¹³³

Z původně 330 se do dnešních dnů dochovalo 180 sepulkrálií a hlavní hřbitovní litinový kříž.¹³⁴

5.4. Kniha hrobů farnosti Pěkná

Vzácně se v šumavském pohraničí dochovala ručně psaná Kniha hrobů farnosti Pěkná z let 1936-1944. V některých farnostech se tyto Knihy po poválečných odsunech nedochovaly. Kniha hrobů uvádí základní údaje: číslo hrobu, číslo řady, jméno a příjmení, stav, datum úmrtí a datum pohřbu, který se konal většinou do dvou dnů, u některých osob není uvedena příčina úmrtí.¹³⁵ Bohužel, nelze již určit systém číslování řad na hřbitově, tak, jak jsou zaznamenány v Knize hrobů. Není možná orientace podle skutečného umístění hrobového místa a plánu hřbitova s uvedenými údaji v Knize hrobů,¹³⁶ proto je každé hrobové místo a řada opatřeno novým číslováním. Řady jsou počítány od severní hřbitovní zdi směrem k jižní, hrobová místa směrem od cesty, která vede celou délkou hřbitova. Tomuto rozhodnutí napomohla severojižní osa orientace hrobových míst. V příloze je přiložený nafocený originál Knihy hrobů¹³⁷ s jejím prepisem a překladem z německého jazyka, některé příčiny úmrtí byly zapsané latinsky. Odlišnou barvou je v Tabulce č. 5 označeno sedmáct jmen, která se na hřbitově dochovala na sepulkráliích.¹³⁸

V několika případech se zápisy v Knize hrobů neshodují se zápisy matričními a dochovanými nápisy na samotné sepulkrálii. Pro přehled těchto nesrovnalostí je v příloze přiložená Tabulka č. 6.¹³⁹

5.5. Vojáci v Knize úmrtí farnosti Pěkná

Na matrice ve Volarech je v Knize úmrtí 1910-1946 založený papír se strojovým zápisem dvou jmen vojáků z farnosti Pěkná, kteří bojovali v 1. světové válce.

¹³² *Plánek hřbitovního pořádku v Pěkné z roku 1907*, upravený dle situace k 17. 7. 2018. (Viz příloha č. 10).

¹³³ SOkA Český Krumlov, Ú72 - Okresní úřad Český Krumlov, karton 71, sign.5/Sch/5, *Plánek hřbitovního pořádku v Pěkné z roku 1907* (Viz přílohy č. 9 a č. 10).

¹³⁴ Stav k 17. 7. 2018.

¹³⁵ SOkA Prachatice, fond FÚ Pěkná, *Kniha hrobů 1936-1943* inv.č. 33, sign. II. - 32, číslo knihy 32.

Nafocený originál a překlad Knihy hrobů (Viz přílohy č. 12. a č. 13).

¹³⁶ Srv. s plánkem hřbitovního pořádku z roku 1907 (Viz přílohy č. 9 a č. 10).

¹³⁷ Viz příloha č. 12.

¹³⁸ Viz příloha č. 13.

¹³⁹ Viz příloha č. 14.

Josef Zach, narozený dne 29. 12. 1873 v Chlumu, majitel mlýnu v Chlumu 37, zemřel na následky válečného zranění 12. 2. 1916. Pohřbený je v hrobě č. 1 po pravé straně.

Joachim Sager, narozený dne 13. 5. 1898 v Chlumu 42, zemřel na následky zranění v 1. světové válce 3. 2. 1929, pohřbený je po levé straně hřbitova v 1. řadě u zdi.

Knihu úmrtí z let 1910-1946 uzavírají dva poslední zápisy:

Dne 13. 5. 1945 byl příslušníky americké armády zastřelen německý voják *Herbert Michel* z Horního Bavorska, narozený 22. 11. 1914, na cestě v lesíku mezi hájovnou v Pěkné a myslivnou v Záhvozdí, na stejném místě byl i pohřbený.

Dne 29. 4. 1945 zemřel ve školní zahradě vedle hřbitova, „*neznámý americký zajatec, černoš z francouzské kolonie*“ následkem vysílení. 30. 4. 1945 byl pohřbený vedle hřbitova vlevo u zdi. U zápisu je poznámka „*farář nebyl požádán a nebylo mu nic sděleno*“.¹⁴⁰

5.6. Poválečná situace hřbitova

Po odsunu německého obyvatelstva se mělo „vymazat vše německé.“ V pohraničním zakázaném pásmu a ve vojenských újezdech mizely celé vesnice, odstřelovaly se kostely a výjimkou nebyly ani místa posledního odpočinku, hřbitovy.¹⁴¹ K likvidacím nedocházelo jen v 50. letech minulého století, například osud bývalého hřbitova v Srní, který byl srovnán se zemí v 80. letech 20. století, aby udělal místo novému hotelovému parkovišti, pod kterým zůstali všichni nebožtíci, včetně příbuzných Karla Klostermanna.¹⁴² Smutných příběhů je v pohraničí bohužel hodně. Některé hřbitovy byly srovnány se zemí dokonce ještě před otevřením hranic, aby bývalí rodáci neviděli tak zdevastované a zubožené hřbitovy.¹⁴³

V prachatickém archivu ve fondu FÚ Pěkná je uložena zpráva pro jednání rady ONV v Prachaticích ze dne 6. 8. 1969 o stavu hřbitovů v okrese Prachatice, sepsaná Rudolfem Chmelařem. Hroby, u nichž uplynula tleci doba deset let, bylo možné podle *Nářízení ministra zdravotnictví o pohřebnictví č.8/1955*¹⁴⁴ a *č.47/1966*¹⁴⁵ zrušit bez souhlasu pozůstalých. Za tímto účelem byla v přítomnosti okresního hygienika doktora Petrácha provedena prohlídka hřbitovů v pohraniční části okresu Prachatice. Následně bylo rozhodnuto o zrušení

¹⁴⁰ *Knihy úmrtí IV. farnosti Pěkná z let 1910-1946, Matrika Volary.*

¹⁴¹ Zdeněk PROCHÁZKA, *Kostely a hřbitovy v Sudetech-Odmítnuté dědictví* [online]. Dostupné z: <http://www.antikomplex.cz/kostely-a-hrbitovy-v-sudetech-odmitnute-dedictvi.html> [citováno k 30. 8. 2018].

¹⁴² *Srní*, [sumava.cz](http://www.sumava.cz) [online]. Dostupné z: http://www.sumava.cz/objekt_az/5551-hrbitov-byvaly-srni/ [citováno k 30. 8. 2018].

¹⁴³ Z. PROCHÁZKA, *Kostely a hřbitovy v Sudetech* [online]. Dostupné z: <http://www.antikomplex.cz/kostely-a-hrbitovy-v-sudetech-odmitnute-dedictvi.html> [citováno k 30. 8. 2018].

¹⁴⁴ *Zákony pro lidi* [online]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1955-8> [citováno k 22. 8. 2018].

¹⁴⁵ *Tamtéž*. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1966-47> [citováno k 22. 8. 2018].

hřbitovů v Pěkné, Korkusově Huti, Líbinském Sedlu, Cudrovicích a v Křišťánově. Důvodem k likvidaci hřbitova v Pěkné byly ve zprávě argumenty, že po vysídlení původních obyvatel se o hroby nemá kdo starat, a zarostlý, neudržovaný hřbitov svým zjevem působí špatným dojmem. Národním výborům, kterým hřbitovy náležely do správy, byla likvidace doporučena.¹⁴⁶ Z této zprávy se dochovala fotografie hřbitova.¹⁴⁷

K likvidaci hřbitova v Pěkné se naštěstí z neznámých důvodů nepřistoupilo a zůstal dalším generacím zachován. I přesto, že se zub času na neudržovaných sepulkráliích značně podepsal, můžeme obdivovat zašlou krásu litinových křížů, pocítit tíživou a klidnou atmosféru starého hřbitova, kde se nám připomínají časy dávno zmizelé a její obyvatele, kteří zde po generace na překrásném území Šumavy ve velmi těžkých podmínkách hospodařili.

¹⁴⁶ SOkA Prachatice, fond FÚ Pěkná, *Hřbitov*, inv. č. 40, sign. I/3, karton 1.

¹⁴⁷ Tamtéž, *fotografie hřbitova*. (Viz příloha č. 17).

6. Typy a počet sepulkrálií na hřbitově v Pěkné

Z původních 330 označených hrobových míst se jich do dnešních dnů dochovalo 180.¹⁴⁸ Ze sepulkrálií jsou nejpočetnější litinové kříže, jak dokazuje jejich počet na hřbitově společně s kamennými podstavci, ve kterých se kříže již nedochovaly. To potvrzuje, že i zde se nacházel „les litinových křížů“. Přiložená Tabulka č. 2 je přehledně vypracovaná podle výsledků z Katalogu sepulkrálií zaniklého hřbitova v Pěkné, přibližuje všechny typy sepulkrálií a v jakém počtu se na hřbitově dochovaly, včetně čísel hrobových míst, kde se vyskytují.¹⁴⁹

Tabulka č. 2.

Typ sepulkrálie	Čísla hrobových míst	Počet
Litinové kříže s podstavcem.	7, 9, 22, 26, 29, 31, 33, 34, 39, 42, 43, 44, 46, 47, 49, 51, 57, 59, 67, 68, 73, 78, 79, 83, 91, 92, 93, 96, 99, 101, 103, 105, 113, 146- <i>hlavní hřbitovní kříž</i> , 149, 151, 152, 153, 159, 165, 169, 173, 180,	43
Podstavce s fragmenty litinových křížů.	6, 8, 13, 19, 21, 28, 30, 32, 37, 38, 52, 53, 54, 55, 71, 72, 74, 81, 82, 85, 98, 100, 109, 110, 111, 174, 175, 176, 179	29
Litinový kříž osazen v náhrobku.	102	1
Podstavce pod porcelánové sošky.	117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 135, 140, 141, 142	21
Podstavec pod sošku (výdusku).	138	1
Podstavce pod litinové kříže	4, 10, 11, 12, 17, 25, 27, 35, 36, 40, 56, 63, 66, 69, 70, 77, 80, 86, 87, 88, 94, 104, 108, 112, 116, 143, 144, 145, 148, 150, 158, 160, 164, 181	34
Fragmenty litinových křížů bez podstavců.	76, 106, 107, 167, 177, 178	6
Železný kříž s železnou hřbitovní mříží ohrazující hrobové místo.	5	1
Železná hřbitovní mříž ohrazující neoznačené hrobové místo.	147	1
Dřevěné kříže s dřevěnou ohrádkou, ohrazující hrobové místo.	50, 62	2
Dřevěný kříž.	97	1
Mramorová nápisová deska na hřbitovní zdi.	163	1
Náhrobky.	1, 2, 3, 14, 15, 20, 24, 41, 45, 48, 58, 61, 64, 65, 75, 84, 89, 95, 114, 115, 134, 136, 154, 155, 156, 157, 161, 162, 166, 168, 170, 171, 172	33
Hroby opatřené náhrobkem a náhrobní deskou.	18, 137, 139	3
Hrob ohraničený obrubníkem.	16, 23, 90	3
Sokl pod dřík náhrobku.	60	1

¹⁴⁸ Stav k 17. 7. 2018

¹⁴⁹ Viz příloha č. 22.

6.1. Dochované nápisy

Nápisy se dochovaly na 56 náhrobcích. Nejstarší dochovaný nápis je na náhrobku Karla Kölbla s datem úmrtí 2. 6. 1903.¹⁵⁰

Na hřbitově je pohřbeno i několik novousedlíků: r. 1950 Karel Chovanec, r. 1955 Marie Chovancová, r. 1956 Anežka Lidáková z Rumunska, r. 1959 Marie Bílková a posledním pohřbeným r. 1960 je Josef Albert z Rumunska. Jak naznačují česká příjmení, jednalo se pravděpodobně o reemigraci rumunských Čechů po druhé světové válce v rámci dosídlovací politiky po odsunech místních obyvatel německé národnosti.¹⁵¹

V podkapitole níže jsou přepsané veškeré dochované nápisy ze sepulkrálií na hřbitově, včetně překladu z německého jazyka, určení nositele nápisu, druh písma a techniky provedení, doplněné informacemi o zesnulých z matričních záznamů a Knihy hrobů. Majuskula je v textu naznačena použitím velkých písmen a minuskula malým písmem. Nápisy obsahují základní informace o zemřelých, jméno, které je v některých případech doplněné o povolání, místo pobytu, datum narození a úmrtí. Tyto základní informace jsou v některých případech doplněné modlitbou či krátkým rozloučením. Katalogové listy v Katalogu¹⁵² obsahují podrobné informace ke každé jednotlivé sepulkrálii včetně nápisů.¹⁵³

Přehled příčin úmrtí a věk v době úmrtí přibližuje Tabulka č. 7,¹⁵⁴ která je vypracovaná podle zjištěných údajů z matričních zápisů. Nejčastějšími příčinami úmrtí byly choroby srdce a plic. Zjištěné odchylky mezi matričními záznamy a informacemi z Knihy hrobů farnosti Pěkná přibližuje Tabulka č. 6.¹⁵⁵

Kamenické práce jsou výsledkem regionálních kameníků, což lze usuzovat dle použitého materiálu pro náhrobky z prachatického flogopitovce, a v místě běžně se vyskytující šedé žuly. Kamenické práce nejsou označené žádnou značkou, proto nelze přesně určit, z jaké kamenické dílny pochází. Kromě nápisové tabule z alpského mramoru, umístěná na západní hřbitovní zdi, na které je uvedený výrobce, a to Jos(ef) Linser & Söhne Linz.¹⁵⁶

¹⁵⁰ *Katalog sepulkrálií zaniklého hřbitova v Pěkné*, číslo hrobového místa 115, před vchodem do márnice. (Viz příloha č. 22).

¹⁵¹ Jaroslav VACULÍK, *Poválečná reemigrace balkánských Čechů*, Brno 1995 [online]. Dostupné z: https://digilib.phil.muni.cz/bitstream/handle/11222.digilib/122756/SpisyFF_304-1995-1_29.pdf?sequence=1 [citováno k 20. 10. 2018].

¹⁵² Viz příloha č. 22.

¹⁵³ Tamtéž.

¹⁵⁴ Příloha č. 15.

¹⁵⁵ Příloha č. 14.

¹⁵⁶ Tamtéž, číslo hrobového místa a katalogového listu 163.

6.2. Přepis dochovaných nápisů z náhrobků na hřbitově

Hrobové místo 001

Druh písma: Fraktura.

Na dřívku náhrobku z prachatického flogopitovce, sekané nápisy s bílou výplní ve čtyřech řádcích:

*Richard
Sykora
Fürst(liche) Schwarz(enbergliche) Heger
geb(oren) 4. 2. 1894 gest(orben) 31. 12. 1933¹⁵⁷*

Překlad: Richard Sýkora
knížecí švarcenberský hajný
narozený 4. 2. 1894, zemřel 31. 12. 1933

Na nápisové desce z leštěné žuly, reliéfně vyvedené nápisy v bělených, zapuštěných obdélníkových polích, v sedmi řádcích:

*Josefa Sykora
försterswitve
aus dem Böhmerw(ald)
1898 1959
zum Bedenken an Ihren Sohn
Ernst Sykora
verm(isst) 1944 i(n) Rukva¹⁵⁸*

Překlad:
Josefa Sýkora
vdova po hajném ze Šumavy
*1898 †1959
na památku jejího syna

¹⁵⁷ Přesný přepis nápisu z dřívku náhrobku.

¹⁵⁸ Přesný přepis nápisu z nápisové desky.

Ernsta Sýkory
pohřešovaného za války
od r. 1944 v Rukvě (Litva)

Richard Sýkora narozený 4. 2. 1894, schwarzenberský hajný z Brodu 3. Manželka Josefa rozená Wölfling 27. 5. 1898 v Arnoštově (farnost Křišťánov), oddáni byli 31. 10. 1921. Zemřel 31. 12. 1933 na akutní zánět středního ucha.¹⁵⁹

Hrobové místo 002

Druh písma: Fraktura.

Na čelní straně dřívku náhrobku z prachatického flogopitovce sekané nápisy s dožívající zlatou barevnou výplní ve čtyřech řádcích:

Hier Ruht

Josef

Reichardt

* 21. 6. 1912 † 28. 9. 1933

*Viel beweinted.*¹⁶⁰

Překlad: Zde odpočívá

Josef Reichardt

* 21. 6. 1912 † 28. 9. 1933

Velmi oplakávaný.

Josef Reichardt narozený 21. 6. 1912 v Horní Sněžné 27 (Ober-Schneedorf, farnost Volary).¹⁶¹Zemřel 28. 9. 1933 v Pěkné 3 na zlomeninu spodiny lebeční.¹⁶²

¹⁵⁹ Matrika Volary, *Kniha zemřelých IV.* farnosti Pěkná 1910-1949, s. 71.

¹⁶⁰ Přesný přepis nápisu z dřívku náhrobku.

¹⁶¹ V. ZÁRUBA - P. KOBLASA, *Šumava, Mistopisný slovník*, s. 40.

¹⁶² Matrika Volary, *Kniha zemřelých IV.* farnosti Pěkná 1910-1949, s. 71.

Hrobové místo 003

Druh písma: Fraktura.

Na dříku náhrobku z prachatického flogopitovce, sekané nápisy bez barevné výplně v sedmi řádcích:

Hier Ruhet
Alosia
Kindermann
aus
Humwald
geb(oren) 3.7.1896
gest(orben) 17. 8. 1933¹⁶³

Překlad:

Zde odpočívá
Aloisia Kindermann
z Chlumu
narozená 3. 7. 1896
zemřela 17. 8. 1933

Na malé obdélníkové náhrobní desce z rapakivi, je umístěná menší čtvercová nápisová tabulka z černého skla (opaxitu) s vtesanými bělenými nápisy v pěti řádcích:

Hier Ruhet
Adolf
Kindermann
geb(oren) 28.3.1928
gest(orben) 1. 10. 1940
Ruhe sanft!¹⁶⁴

Překlad: Zde odpočívá

Adolf Kindermann
narozený 28. 3. 1928
zemřel 1. 10. 1940

¹⁶³ Přesný přepis nápisu z dříku náhrobku.

¹⁶⁴ Přesný přepis nápisu z nápisové tabulky z opaxitu.

Odpočívej v pokoji!

Aloisia Kindermann, rozená Müller 3. 7. 1896 v Chlumu 54. Manželka domkaře Josefa Kindermanna a matka Adolfa Kindermanna. Zemřela 17. 8. 1933 v prachatické nemocnici na otravu krve po porodu.¹⁶⁵ Adolf Kindermann z Chlumu 54.¹⁶⁶ Příčina smrti není v Knize hrobů uvedena. Kniha zemřelých IV. farnosti Pěkná 1910-1949 uvádí jako příčinu smrti oběšení.¹⁶⁷

Hrobové místo 005

Druh písma: Humanistické.

Na kříži z ocelové pásoviny, litinová oválná nápisová tabulka s černým středem a bílými kreslenými nápisy v pěti řádcích:

Hier Ruht in Frieden

Alosia Bayer

aus Humwald 25

† am 10. 5. 1933

*Ruhe Sanft!*¹⁶⁸

Překlad:

Zde v míru odpočívá

Aloisia Bayer

z Chlumu 25

† am 10. 5. 1933

Odpočívej v pokoji!

Aloisia Bayer, rozená Feyrer 1. 9. 1904 v Chlumu 48. Manželka Adolfa Bayera, zámečníka z Chlumu 25. Zemřela 10. 5. 1933 na tuberkulózu.¹⁶⁹

¹⁶⁵ Matrika Volary, *Kniha zemřelých IV.* farnosti Pěkná 1910-1949, s. 71.

¹⁶⁶ SOkA Prachatice, *Kniha hrobů* 1936-1943, inv.č. 33, sign. II. – 32.

¹⁶⁷ Matrika Volary, *Kniha zemřelých IV.* farnosti Pěkná 1910-1949, s. 85.

V zápisu není vysvětleno, zda šlo o nešťastnou náhodu nebo úmysl.

¹⁶⁸ Přesný přepis nápisu z litinové nápisové tabulky.

¹⁶⁹ Matrika Volary, *Kniha zemřelých IV.* farnosti Pěkná 1910-1949, s. 70.

Hrobové místo 007

Druh písma: Humanistické.

Na litinovém kříži, oválná nápisová tabulka s bílým středem s černě kreslenými nápisy, červeně zvýrazněné jméno a příjmení, v devíti řádcích:

Hier ruht
Berta Kindermann
Häuslersgattin aus Humwald
geb(oren) am 15. 10. 1896 gest(orben) am 13. 2. 1933

Ein liebes teures Mutterherz ruht
hier in diesem Grabe.
Wir fühlen es mit tiefem
Schmerz, was wir ver-
*loren haben.*¹⁷⁰

Překlad:

Zde odpočívá
Berta Kindermann
žena domkaře z Chlumu
narozená 15. 10. 1896, zemřela 13. 2. 1933

Milované drahé srdce matky,
odpočívá zde v tomto hrobě.
S hlubokou bolestí cítíme,
co jsme ztratili.

Berta Kindermann, rozená Bayer 15. 10. 1896 v Chlumu 26. Manželka domkaře Joachima Kindermannna z Chlumu 26. Zemřela 13. 2. 1933 na zápal plic.¹⁷¹

¹⁷⁰ Přesný přepis nápisu z litinové nápisové tabulky.

¹⁷¹ Matrika Volary, *Knihla zemřelých IV.* farnosti Pěkná 1910-1949, s. 70.

Hrobové místo 014

Druh písma: Humanistické.

Na dříku náhrobku z prachatického flogopitovce sekané nápisy se zbytky bílé barevné výplně v sedmi řádcích:

Hier Ruhet
Johanna Kindermann
aus
Humwald
geb(oren) 22. April 1858
gest(orben) 18. April 1935
*Ruhe Sanft!*¹⁷²

Překlad:

Zde odpočívá
Johanna Kindermann
z Chlumu
narozená 22. 4. 1858
zemřela 18. 4. 1935
Odpočívej v pokoji!

Johanna Kindermann, rozená Webinger 22. 4. 1858 v Ober-Schneedorfu 14¹⁷³ (v Horní Sněžné, farnost Volary),¹⁷⁴ vdova po Franzi Kindermannovi z Chlumu 51. Zemřela 18. 4. 1935 v Chlumu 73 na sešlost věkem.¹⁷⁵

Hrobové místo 018

Druh písma: Fraktura.

Na dříku náhrobku z umělého kamene, sekané nápisy bez barevné výplně ve čtyřech řádcích:

¹⁷² Přesný přepis nápisu z dříku náhrobku.

¹⁷³ Matrika Volary, *Kniha zemřelých IV.* farnosti Pěkná 1910-1949, s. 73.

¹⁷⁴ V. ZÁRUBA - P. KOBLASA, *Šumava, Mistopisný slovník*, s. 40.

¹⁷⁵ Matrika Volary, *Kniha zemřelých IV.* farnosti Pěkná 1910-1949, s. 73.

Berta
Spannbauer
* 20. 2. 1889
† 12. 7. 1936¹⁷⁶

Berta Spannbauer, rozená Müller 20. 2. 1889 v Pěkné 6, manželka Franze Spannbauera, sedláka z Pěkné. Zemřela 12. 7. 1936 v Pěkné 10 na tuberkulózu.¹⁷⁷

Hrobové místo 020

Druh písma: Fraktura.

Na dřívku náhrobku z prachatického flogopitovce sekané nápisy v šesti řádcích se zbytky zlaté barevné výplně:

Hier Ruht
Maria
Klauser
Handarbeitslehrerin
*i.D.*¹⁷⁸
* 25. 11. 1875 † 21. 6. 1936¹⁷⁹

Překlad: Zde odpočívá

Maria Klauser

učitelka ručních prací

v Pánu

* 25. 11. 1875 † 21. 6. 1936

Marie Klauser, rozená Mathe 25. 11. 1875 v Ober-Schneedorfu 14¹⁸⁰ (Horní Sněžná, farnost Volary),¹⁸¹ manželka domkaře Wenzla Klausera z Nových Chalup 5. Zemřela 21. 6. 1936 na degeneraci srdečního svalu.¹⁸²

¹⁷⁶ Přesný přepis nápisu z dřívku náhrobku.

¹⁷⁷ Matrika Volary, *Kniha zemřelých IV.* farnosti Pěkná 1910-1949, s. 75.

¹⁷⁸ „in Domini“

¹⁷⁹ Přesný přepis nápisu z dřívku náhrobku.

¹⁸⁰ Matrika Volary, *Kniha zemřelých IV.* farnosti Pěkná 1910-1949, s. 75.

¹⁸¹ V. ZÁRUBA - P. KOBLASA, *Šumava, Mistopisný slovník*, s. 40.

¹⁸² Matrika Volary, *Kniha zemřelých IV.* farnosti Pěkná 1910-1949, s. 75.

Hrobové místo 024

Druh písma: Fraktura.

Na dříku žulového náhrobku sekané nápisy bez barevné výplně v pěti řádcích:

*Hier Ruhet
Josefa
Jungbauer
* 29. 9. 1869 † 19. 10. 1937
Auf Wiedersehen!¹⁸³*

Překlad: Zde odpočívá

Josefa Jungbauer
* 29. 9. 1869 † 19. 10. 1937
Na shledanou!

Josefa Jungbauer, rozená Rauchmann 29. 9. 1869 v Uhlíkově 15, manželka Wenzla Jungbauera z Pěkné 49. Zemřela 19. 10. 1937 na anginu pectoris.¹⁸⁴

Hrobové místo 034

Druh písma: Humanistické.

Na litinovém kříži, litinová oválná nápisová tabulka se šedým středem s kreslenými bílými nápisy ve dvou řádcích:

*Johann Kloiber
1902-1937¹⁸⁵*

Johann Kloiber narozený 12. 10. 1902 v Pěkné 20. Domkař, manžel Thekly rozené Faschingbauer z Guthausenu 4¹⁸⁶ (Dobrá, farnost České Žleby).¹⁸⁷ Zemřel 28. 12. 1937 na rakovinu žaludku.¹⁸⁸

¹⁸³ Přesný přepis nápisu z dříku náhrobku.

¹⁸⁴ Matrika Volary, *Kniha zemřelých IV.* farnosti Pěkná 1910-1949, s. 77.

¹⁸⁵ Přesný přepis nápisu z litinové nápisové tabulky.

¹⁸⁶ Matrika Volary, *Kniha zemřelých IV.* farnosti Pěkná 1910-1949, s. 78.

¹⁸⁷ V. ZÁRUBA - P. KOBLASA, *Šumava, Mistopisný slovník*, s. 28.

¹⁸⁸ Matrika Volary, *Kniha zemřelých IV.* farnosti Pěkná 1910-1949, s. 78.

Hrobové místo 041

Druh písma: Fraktura.

Na dříku náhrobku z prachatického flogopitovce, sekané nápisy bez barevné výplně v šesti řádcích:

Hier ruht
Maria
Pöchmann
Schmiedemeistersg(atin)
* 24. 2. 1885 † 17. 11. 1938
*Ruhe Sanft!*¹⁸⁹

Překlad: Zde odpočívá
Maria Pöchmann
žena kovářského mistra
* 24. 2. 1885 † 17. 11. 1938
Odpočívej v pokoji!

Marie Pöchmann, rozená Artinger 24. 2. 1885 v Pěkné 12. Manželka Franze Pöchmanna, kováře v Pěkné 34. Zemřela 17. 11. 1938 na srdeční vadu.¹⁹⁰

Hrobové místo 044

Druh písma: Humanistické.

R.I.P humanistická majuskula.

Na litinovém kříži, litinová okrouhlá nápisová tabulka s černým středem s kreslenými bílými nápisy v šesti řádcích:

Eleonora Kindermann
* 1883 † 1912
Maria Kindermann
* 18. 11. 1912 † 6. 2. 1934
*R.I.P.*¹⁹¹

¹⁸⁹ Přesný přepis nápisu z dříku náhrobku.

¹⁹⁰ Matrika Volary, *Kniha zemřelých IV.* farnosti Pěkná 1910-1949, s. 79.

¹⁹¹ Přesný přepis nápisu z litinové nápisové tabulky.

(Requiescant in pace)

At' odpočívají v pokoji.¹⁹²

Eleonora Kindermann, rozená Herbst 21. 2. 1883 v Pěkné 22.¹⁹³ Dcera Raimunda Herbsty z Pěkné 22 a Theresie roz. Troiber z Uhlíkova. Oddána 28. 7. 1908 s kolářem Gratianem Kindermannem z Chlumu 10.¹⁹⁴ Zemřela 25. 9. 1912 v Pěkné 22 na tuberkulózu.¹⁹⁵

Maria Kindermann narozená 18. 11. 1912 v Pěkné 22, svobodná. Zemřela 6. 2. 1934 na Brightovu nemoc,¹⁹⁶ zánět ledvin.¹⁹⁷ Dcera Gratiana Kindermanna a Eleonory rozené Herbst z Pěkné 22.¹⁹⁸

Hrobové místo 045

Druh písma: Fraktura.

Na dříku náhrobku z prachatického flogopitovce, sekané nápisy se zbytky zlaté barevné výplně v jedenácti řádcích:

*Hier heren der
Auserstehung entgegen
unsere lieben Eltern
Josef Oberhansl
† 24. 9. 1939 im 87 Lebensj(ahr)
Anna Marie
Oberhansl geb(orene) Schmidt
† 13. 10. 1939 im 81. Lebensj(ahr)
als Jubilanten in einem
arbeitsamen u(nd) besorgten
60 jährigen Ehestande.¹⁹⁹*

Překlad: Zde vstříc
očekávají vzkříšení
naši milovaní rodiče

¹⁹² Jaroslav HEROUT, *Slabikář návštěvníků památek*, Praha 1994, s. 304.

¹⁹³ Digitální archiv SOA Třeboň, *Kniha narozených č. 3*, farnost Pěkná 1870-1909, snímek 108.

¹⁹⁴ Digitální archiv SOA Třeboň, *Kniha oddaných č. 6*, farnost Pěkná 1876-1909, snímek 139.

¹⁹⁵ Matrika Městský úřad Volary, *Kniha zemřelých IV*. farnosti Pěkná 1910-1949, s. 41.

¹⁹⁶ Tamtéž, s. 71.

¹⁹⁷ Zánět ledvin, *Velký lékařský slovník* [online]. Dostupný z: <http://lekarске.slovníky.cz/> [citováno k 26. 11. 2017].

¹⁹⁸ Matrika Volary, *Kniha zemřelých IV*. farnosti Pěkná 1910-1949, s. 71.

¹⁹⁹ Přesný přepis nápisu z dříku náhrobku.

Josef Oberhansl
† 24. 9. 1939 v 87 letech
Anna Marie
Oberhansl rozená Schmidt
† 13. 10. 1939 v 81 letech
jako jubilanti
v pracovitém a starostlivém
60 letém manželství.

Josef Oberhansl narozený 17. 2. 1853 a Anna Maria, rozená Schmid 1. 9. 1859 ve Wolfsgrubu 4²⁰⁰ (Vlčí Jámy, farnost Křišťánov).²⁰¹ Kniha hrobů uvádí příčinu smrti manželů sešlost věkem.²⁰² Kniha zemřelých IV.²⁰³ uvádí oproti Knize hrobů příčinu smrti u Josefa apoplexia cerebri,²⁰⁴ cévní mozkovou příhodu a u Anny Marie rakovinu.²⁰⁵

Hrobové místo 049

Druh písma: Fraktura.

Na litinovém kříži, upevněná litinová oválná nápisová tabulka s černým středem s povrchovou korozi, v nízkém reliéfu vyvedené nápisy v šesti řádcích bez barevné výplně:

[---]
ruhet hier
Anna Bayer
*geb(oren) am 13. 12. 1925 gest(orben) am 11. 5. 1939*²⁰⁶
[---]
[---]
Překlad:
[---]
odpočívá zde

²⁰⁰ Matrika Volary, *Kniha zemřelých IV.* farnosti Pěkná 1910-1949, s. 81a 82.

²⁰¹ V. ZÁRUBA - P. KOBLASA, *Šumava, Místopisný slovník*, s. 122.

²⁰² SOkA Prachatice, inv. č. 33, sign. II. - 32, *Kniha hrobů 1936-1943*.

²⁰³ Matrika Volary, *Kniha zemřelých IV.* farnosti Pěkná 1910-1949, s. 81a 82.

²⁰⁴ Cévní mozková příhoda, *Slovník cizích slov* [online]. Dostupný z: <https://slovník-cizich-slov.abz.cz/> [citováno k 26. 11. 2017].

²⁰⁵ Porovnání odlišných zápisů přibližuje Tabulka č. 6. (Viz příloha č. 14).

²⁰⁶ Přesný přepis nápisu z litinové nápisové tabulky.

Anna Bayer
narozená 13. 12. 1925
zemřela 11. 5. 1939
[---]
[---]

Žákyně Anna Bayer narozená 30. 12. 1925 v Hodňově 17 (Honetschlag, farnost Hodňov),²⁰⁷
dcera Johanna Bayera truhláře z Chlumu 72 a Anny rozené Pollak z Hodňova 17. Zemřela
11. 5. 1939 na srdeční vadu.²⁰⁸

Hrobové místo 058

Druh písma: Fraktura.

Na dřívku náhrobku z prachatického flogopitovce, sekané nápisy s dožívající zlatou barevnou
výplní v devíti řádcích:

Hier ruhen
Theresia
Spannbauer
** 10. 10. 1865*
† 18. 12. 1940
dener Tochter
Anna Jany
† 24. 12. 1923
*Ruhet Sanft!*²⁰⁹

Překlad:

Zde odpočívají
Theresia
Spannbauer
* 10. 10. 1865
† 18. 12. 1940

²⁰⁷ V. ZÁRUBA - P. KOBLASA, *Šumava, Mistopisný slovník*, s. 38.

²⁰⁸ Matrika Volary, *Kniha zemřelých IV. farnosti Pěkná 1910-1949*, s. 80.

²⁰⁹ Přesný přepis nápisu z dřívku náhrobku.

a její dcera

Anna Jany

† 24. 12. 1923

Odpočívajte v pokoji!

Theresia Spannbauer, rozená Meisl 10. 10. 1865 v Novém Údolí 1 (Neuthal, farnost České Žleby),²¹⁰ manželka Johanna Spannbauera z Pěkné 33. Zemřela 18. 12. 1940 na infarkt.²¹¹

Dcera Anna Jany, rozená Spannbauer 12. 4. 1895 v Pěkné 33.²¹² Manželka Joachima Janyho z Černého lesa 22, oddáni byli 20. 4. 1920. Zemřela 24. 12. 1923 na zápal plic.²¹³

Hrobové místo 064

Druh písma: Fraktura.

Na dříku náhrobku z prachatického flogopitovce sekané nápisy s dožívající zlatou barevnou výplní v šesti řádcích:

Hier ruht

Eleonora

Ilk

geb(oren) 22. 11. 1873

gest(orben) 18. 10. 1941

*Ruhe Sanft!*²¹⁴

Překlad:

Zde odpočívá

Eleonora Ilk

narozená 22. 11. 1873

zemřela 18. 10. 1941

Odpočívej v pokoji!

²¹⁰ V. ZÁRUBA - P. KOBLASA, *Šumava, Místopisný slovník*, s. 80.

²¹¹ SOKA Prachatice, inv.č. 33, sign. II. - 32, *Kniha hrobů* farnosti Pěkná 1936-1943.

²¹² Digitální archiv SOA Třeboň, *Kniha narozených* č. 3, farnost Pěkná 1870-1909, snímek 226.

²¹³ Matrika Volary, *Kniha zemřelých IV*. farnosti Pěkná 1910-1949, s. 85.

²¹⁴ Přesný přepis nápisu z dříku náhrobku.

Eleonora Ilk, rozená Böhm 22. 11. 1873 ve Zlaté 14 (Goldberg - soudní okres Chvalšiny, farnost Ondřejov), vdova po Piu Ilkovi, horníkovi z Lomu 235, okres Most. Dcera Johanna Böhma ze Zlaté 14 a Theresie rozená Kristl ze Sviňovic 2 (Schweinetschlag, farnost Zbytiny).²¹⁵ Zemřela 18. 10. 1941 v Nových Chalupách 3 na vodnatelnost srdce.²¹⁶

Hrobové místo 065

Druh písma: Fraktura.

Na dřívku náhrobku z prachatického flogopitovce, sekané nápisy bez barevné výplně v pěti řádcích:

Hier ruhet

Gratian

Artinger

aus Humwald

* 28. 2. 1873 † 17. 7. 1941²¹⁷

Překlad:

Zde odpočívá

Gratian

Artinger

z Chlumu

* 28. 2. 1873 † 17. 7. 1941

Gratian Artinger narozený 28. 2. 1873 v Chlumu 21. Farmář a hostinský v Pěkné 21, manželka Josefa rozená Paleczek ve Stožci.²¹⁸ Zemřel 17. 7. 1941, dle Knihy hrobů na infarkt.²¹⁹ Kniha zemřelých IV. farnosti Pěkná uvádí jako příčinu smrti mrtvici.²²⁰

Hrobové místo 075

Druh písma: Fraktura.

²¹⁵ V. ZÁRUBA - P. KOBLASA, *Šumava, Mistopisný slovník*, s. 112.

²¹⁶ Matrika Volary, *Kniha zemřelých IV. farnosti Pěkná 1910-1949*, s. 87.

²¹⁷ Přesný přepis nápisu z dřívku náhrobku.

²¹⁸ Matrika Volary, *Kniha zemřelých IV. farnosti Pěkná 1910-1949*, s. 86.

²¹⁹ SOkA Prachatice, inv.č. 33, sign. II. - 32, *Kniha hrobů 1936-1943*.

²²⁰ Matrika Volary, *Kniha zemřelých IV. farnosti Pěkná 1910-1949*, s. 86.

Na dříku náhrobku z prachatického flogopitovce, sekané nápisy s dožívající zlatou barevnou výplní v sedmi řádcích:

Hier ruht
Aloisia Tulzer
geb(oren) 19. 9. 1925
gest(orben) 13. 11. 1941

Viel zu früh verlieβest Du die Deinen
*Die jezt an Deinem Grabe weinen.*²²¹

Překlad: Zde odpočívá

Aloisia Tulzer
narozená 19. 9. 1925
zemřela 13. 11. 1941

Příliš brzy jsi opustila své,
kteří teď pláčou na Tvém hrobě.

Aloisia Tulzer, narozená 19. 9. 1925 v Chlumu 64. Služebná v Chlumu 64, nelegitimní dcera Josefa Tulzera, dřevorubce z Chlumu 64 a Aloisie rozená Meindl z Chlumu 35. Zemřela v prachatické nemocnici 13. 11. 1941 na cukrovku.²²²

Hrobové místo 084

Druh písma: Humanistické.

Na dříku náhrobku z jemnozrného dioritu, vtesané nápisy bez barevné výplně ve čtyřech řádcích:

Hier ruht
Alois Pupeter
aus
*Neuhäuser*²²³

²²¹ Přesný přepis nápisu z dříku náhrobku.

²²² Matrika Volary, *Kniha zemřelých IV.* farnosti Pěkná 1910-1949, s. 87.

²²³ Přesný přepis nápisu z dříku náhrobku.

Překlad: Zde odpočívá

Alois Pupeter
z Nových Chalup

Alois Pupeter narozený 1. 9. 1884 v Nových Chalupách 17, svobodný, zemědělec.²²⁴ Syn domkaře Dominika Pupetera a Theresie rozené Jungbauer. Zemřel 22. 9. 1942 na infarkt.²²⁵

Hrobové místo 089

Druh písma: Humanistická majuskula.

Na dřívku z umělého kamene v zapuštěném poli, v nízkém reliéfu vyvedeny nápisy ve třech řádcích:

BERTA
HOMOLKA
*1871 – 1943*²²⁶

Berta Homolka, rozená Tülzer 14. 9. 1871 v Chlumu 10. Manželka Johanna Homolky z Pěkné 52. Zemřela 27. 10. 1943 na krvácení do mozku.²²⁷

Hrobové místo 090

Druh písma: Humanistické.

Na nápisové desce z umělého kamene, kreslené černé nápisy v pěti řádcích. Čitelný je pouze třetí a čtvrtý řádek:

[---]
aus
Neuhäuser
[---]

Překlad: z Nových Chalup.

²²⁴ SOkA Prachatice, inv.č. 33, sign. II. - 32, *Kniha hrobů* 1936-1943.

²²⁵ Matrika Volary, *Kniha zemřelých IV.* farnosti Pěkná 1910-1949, s. 89.

²²⁶ Přesný přepis nápisu z dřívku náhrobku.

²²⁷ Matrika Volary, *Kniha zemřelých IV.* farnosti Pěkná 1910-1949, s. 91.
Není blíže specifikováno, zda šlo o následek úrazu či nemoci.

Hrobové místo 092

Druh písma: Humanistické.

Na litinovém kříži upevněná litinová nápisová tabulka s černým středem a povrchovou korozi, bíle kreslené nápisy v rozeznatelných asi pěti řádcích (první, třetí a čtvrtý nečitelný):

[---]
GRATIAN
Meindl²²⁸
[---]
[---]

Pravděpodobně se jedná o Gratiana Meindla, dřevorubce z Chlumu 5. Narozený 13. 12. 1881 v Chlumu 16.²²⁹ Manželka Julie, rozená Deml v Záhvozdí 10, oddáni 3. 10. 1911 v Želnavě. Zemřel v roce 1927 na zánět ledvin.²³⁰

Hrobové místo 095

Druh písma: Fraktura.

Na dřívku náhrobku z prachatického flogopitovce, sekané nápisy s dožilou zlatou barevnou výplní v šesti řádcích:

*Hier ruhen
unsere guten Eltern
Wenzel u(nd) Eleonora
Poidinger
Humwald Nr. 11
gest(orben) 8. August 1944²³¹*

Překlad: Zde odpočívají
naši dobří rodiče
Václav a Eleonora
Poidinger

²²⁸ Přesný přepis nápisu z litinové nápisové tabulky.

²²⁹ Digitální archiv SOA Třeboň, *Kniha narozených* číslo 3, farnost Pěkná 1870-1909, snímek 96.

²³⁰ Matrika Volary, *Kniha zemřelých IV.* farnosti Pěkná 1910-1949, s. 55.

²³¹ Přesný přepis nápisu z dřívku náhrobku.

Chlum č. 11
zemřeli 8. srpna 1944

Manželé Václav a Eleonora Poidinger, výměnkáři z Chlumu. Eleonora Poidinger, rozená Reischl 18. 1. 1870 v Pěkné 12, zemřela 6. 8. 1944. Wenzl Poidinger narozený 28. 4. 1871 v Chlumu 11, zemřel 8. 8. 1944. Kniha hrobů uvádí příčinu smrti u Eleonory vodnatelnost srdce, u Wenzla sněť tepennou.²³² Kniha zemřelých IV. uvádí příčinu smrti u Eleonory srdeční příhodu a u Wenzla cukrovku.²³³

Hrobové místo 097

Druh písma: Humanistické polokurzivní.

Na dřevěném kříži je upevněná v místě křížení oválná, žlutá hliníková nápisová tabulka s vyrytými černými nápisy v pěti řádcích:

Hier ruht in Frieden

Katharina Meindl

** 1898 † 1929*

Maria Meindl

** 1905 † 1944²³⁴*

Překlad: Zde odpočívají v pokoji...

Katharina Meindl, rozená Herbst 5. 11. 1898 v Chlumu 23. Dcera Franze Herbsty z Chlumu 23 a Marie rozené Jungwirth z Chlumu 18.²³⁵ Manželka Franze Meindla z Chlumu 43, byli oddáni byli 7. 6. 1921 v Zadní Zvonkové.²³⁶ Zemřela 28. 12. 1929 v Chlumu 43 na tuberkulózu.²³⁷

Maria Meindl, rozená Meindl 30. 7. 1905 ve Volarech 200, manželka Franze Meindla z Chlumu 84. Zemřela 21. 7. 1944 v Chlumu 84 na plicní embolii.²³⁸

²³² SOKA Prachatice, inv.č. 33, sign. II. - 32, *Kniha hrobů* 1936-1943.

²³³ Matrika Volary, *Kniha zemřelých IV. farnosti Pěkná 1910-1949*, s. 92.

²³⁴ Přesný přepis nápisu z hliníkové nápisové tabulky.

²³⁵ Digitální archiv SOA Třeboň, *Kniha narozených* číslo 3, farnost Pěkná 1870-1909, snímek 265.

²³⁶ Digitální archiv SOA Třeboň, *Kniha oddaných* číslo 8, farnost Zvonková 1892-1922, snímek 113.

²³⁷ Matrika Volary, *Kniha zemřelých IV. farnosti Pěkná 1910-1949*, s. 51.

²³⁸ Tamtéž, s. 92.

Hrobové místo 099

Druh písma: Humanistické polokurzivní.

Na litinovém kříži, litinová oválná nápisová tabulka s černým středem a kreslenými bílými nápisy ve čtyřech řádcích:

Aloisia Jany
aus Humwald Nr.18
** 6. 1. 1924*
† 27. 7. 1945²³⁹

Překlad: Aloisia Jany

z Chlumu č. 18

* 6. 1. 1924

† 27. 7. 1945

Aloisia Jany, svobodná, narozená 6. 1. 1924 v Chlumu 18,²⁴⁰ dcera Johanna Janyho a Marie rozené Reischl z Chlumu. Zemřela 27. 7. 1945 v Chlumu 18 na zánět plic a pohrudnice.²⁴¹

Hrobové místo 101

Druh písma: Humanistické.

Na litinovém kříži upevněná litinová okrouhlá nápisová tabulka s černým středem a stříbřenkou kreslenými nápisy v pěti řádcích:

Hier ruht
OTTO KINDERMANN
aus Humwald Nr.28
** 31. 8. 1932 † 29. 4. 1945*
Auf Wiedersehen!²⁴²

Překlad: Zde odpočívá

Otto Kindermann

²³⁹ Přesný přepis nápisu z litinové nápisové tabulky.

²⁴⁰ SOkA Prachatice, inv.č. 33, sign. II. - 32, *Kniha hrobů 1936-1943*.

²⁴¹ Matrika Volary, *Kniha zemřelých IV*. farnosti Pěkná 1910-1949, s. 94.

²⁴² Přesný přepis nápisu z litinové nápisové tabulky.

z Chlumu č. 28

* 31. 8. 1932 † 29. 4. 1945

Na shledanou!

Otto Kindermann narozený 31. 8. 1932 v Chlumu 28, syn Wenzla Kindermanna a Marie rozené Jungwirth z Chlumu 18. Zemřel 29. 4. 1945 v Chlumu 28 na zápal plic.²⁴³

Hrobové místo 102

Druh písma: Fraktura.

Na dříku náhrobku z prachatického flogopitovce, vtesané nápisy bez barevné výplně ve čtyřech řádcích:

Johann Bienert
gest(orben) 15.Janner 1912
im 82 Lebensjahre
*Ruhe Sanft!*²⁴⁴

Překlad: Johann Bienert

zemřel 15. ledna 1912

v 82 letech.

Odpočívej v pokoji!

Pravděpodobně se jedná o Johanna Bienerta narozeného 8. 3. 1830 v Horní Chřibské 73 (Ober-Kreibitz) okres Děčín²⁴⁵, vedoucí dozorce v továrně na rezonanční dřevo ve Stožci (Tusset). Vdovec po Sofii, rozené Schuster 5. 3. 1835 v Kvildě 4 (Aussergefield),²⁴⁶ oddáni byli 7. 7. 1857,²⁴⁷ zemřela 24. 7. 1906 ve Stožci 28 na rakovinu jícnu.²⁴⁸ 28. 10. 1907 se oženil s Marií Scheiber²⁴⁹ narozenou 8. 3. 1879 v Chlumu 22, dcera Mathiase Scheibera a Marie rozené Beier.²⁵⁰ Johann zemřel 15. 1. 1912. Příčina smrti neznámá, v Knize

²⁴³ Matrika Volary, *Kniha zemřelých IV.* farnosti Pěkná 1910-1949, s. 94.

²⁴⁴ Přesný přepis nápisu z dříku náhrobku.

²⁴⁵ Digitální archiv SOA v Litoměřicích, *Kniha narozených* 1823-1852, farnost Chřibská, snímek 25.

²⁴⁶ Digitální archiv SOA Třeboň, *Kniha narozených* číslo 3, farnost Kvilda 1826-1843, snímek 133.

²⁴⁷ Digitální archiv SOA Třeboň, *Kniha oddaných* číslo 7, farnost Kvilda 1848-1909, snímek 25.

²⁴⁸ Digitální archiv SOA Třeboň, *Kniha zemřelých* číslo 17, farnost České Žleby 1879-1910, snímek 216.

²⁴⁹ Digitální archiv SOA Třeboň, *Kniha oddaných* číslo 13, farnost České Žleby 1868-1910, snímek 286.

²⁵⁰ Digitální archiv SOA Třeboň, *Kniha narozených* číslo 3, farnost Pěkná 1870-1909, snímek 73.

zemřelých IV. 1910-1949 farnosti Pěkná chybí zápisy od ledna do začátku června r. 1912,²⁵¹
dle věku lze soudit, že zemřel stářím.

Hrobové místo 105

Druh písma: Humanistická majuskula.

Na litinovém kříži, litinová obdélníková nápisová tabulka opatřená černým nátěrem s bílými kreslenými nápisy ve čtyřech řádcích:

ANEŽKA
LIDÁKOVÁ
** 29. 1. 1905*
*† 15. 1. 1956*²⁵²

Anežka Lidáková narozená 29. 1. 1905 ve Valea-Ungurului v Rumunsku, zemřela 15. 1. 1956 v Chlumu 67 na srdeční nedostatečnost.²⁵³

Hrobové místo 107

Druh písma: Humanistické polokurzivní.

Na litinovém kříži upevněná litinová okrouhlá nápisová tabulka s černým středem a bílými kreslenými nápisy ve čtyřech řádcích:

Marie Bílková
Eiblová
† 8. 6. 1959
*v Pěkné*²⁵⁴

Marie Bílková (Eiblová) narozená 4. 2. 1884 v Heřmani, okres České Budějovice, zemřela 8. 6. 1959 v Pěkné 52 na rakovinu.²⁵⁵

²⁵¹ Matrika Volary, *Kniha zemřelých IV.* farnosti Pěkná 1910-1949.

²⁵² Přesný přepis nápisu z litinové nápisové tabulky.

²⁵³ Matrika Volary, *Kniha úmrtí obce Chlum*, svazek číslo 1, s. 10.

²⁵⁴ Přesný přepis nápisu z litinové nápisové tabulky.

²⁵⁵ Matrika Volary, *Kniha úmrtí obce Bělá*, svazek číslo 1, s. 7.

Hrobové místo 114

Druh písma: Humanistické.

Na patce náhrobku z prachatického flogopitovce vtesané nápisy, bronzované ve čtyřech řádcích:

*Der Tod entriss uns unsern Vater
der stets für uns gesorget hat
Er war auch unser bester Rater
in Freud und Leid durch Wort und Tat.*²⁵⁶

Překlad:

Smrt nám vzala našeho otce,
který o nás stále pečoval,
také byl náš nejlepší rádce
v radosti a zármutku, slovem a skutkem.

Hrobové místo 115

Druh písma: Humanistické.

Na dříku náhrobku z prachatického flogopitovce, vtesané nápisy bez barevné výplně v sedmi řádcích:

*Hier Ruhet
Karl Kölbl
Steinmeister
aus Humwald Nr.41
* 2. 10. 1848
† 2. 6. 1903
Auf wiedersehen!*²⁵⁷

Překlad: Zde odpočívá

Karl Kölbl
kamenický mistr
z Chlumu č. 41

²⁵⁶ Přesný přepis nápisu z patky náhrobku.

²⁵⁷ Přesný přepis nápisu z dříku náhrobku.

* 2. 10. 1848

† 2. 6. 1903

Na shledanou!

Karl Kölbl narozený 2. 10. 1848, kamenický mistr z Chlumu 41, manželka Marie Franciska rozená Kindermann z Chlumu 10., zemřel na infekci močového měchýře.²⁵⁸

Hrobové místo 136

Druh písma: Fraktura.

Na dříku žulového náhrobku, sekané nápisy bez barevné výplně ve dvou řádcích:

*Unser
Gerold*²⁵⁹

Překlad: Náš Gerold

Pravděpodobně se jedná o Gerolda Franze Gabriela, narozeného 14. 8. 1937 v Pěkné 23, nemanželského syna Albina Gabriela a Theresie, rozené Novotná z Plání (Planie, farnost Nový Svět). Gerold zemřel na novorozeneckou žloutenku 21. 8. 1937.²⁶⁰ V Knize hrobů není jeho úmrtí zapsané.

Hrobové místo 137

Druh písma: Humanistické.

Na dříku z dioritu, vtesané nápisy s bílou výplní v pěti řádcích:

*Zde v Pánu odpočívá
Josef*

²⁵⁸ Digitální archiv SOA Třeboň. *Knihy zemřelých* č. 9, farnost Pěkná 1876-1909, snímek č. 130.

²⁵⁹ Přesný přepis nápisu z dříku náhrobku.

²⁶⁰ Matrika Volary, *Knihy zemřelých IV.* farnosti Pěkná 1910-1949, s. 77.

Albert

* 29. 9. 1926 † 16. 7. 1960

*Spi sladce!*²⁶¹

Josef Albert narozený 29. 9. 1926 v Borodu v Rumunsku. Zemřel 16. 7. 1960 v Chlumu 76 na akutní rozedmu plic.²⁶²

Hrobové místo 139

Druh písma: Humanistické.

Na dříku z dioritu, vtesané nápisy s bílou výplní v sedmi řádcích:

Zde v Pánu odpočívá

Karel

Chovanec

* 6. 4. 1923 † 6. 6. 1950

Marie Chovancová

* 21. 5. 1955 † 21. 6. 1955

*Spěte sladce!*²⁶³

Na matrice ve Volarech se v žádných Knihách úmrtí nedohledaly informace o těchto zesnulých.

Hrobové místo 140

Druh písma: Humanistická majuskula.

Na žulovém podstavci pod porcelánovou sošku, šroubky připevněná šedá plechová nápisová tabulka s vyrytými černými nápisy ve dvou řádcích:

ROBERT BAYER

*18. 3. 1940 † 7. 3. 1945²⁶⁴

²⁶¹ Přesný přepis nápisu z dříku nápisové tabule.

²⁶² Matrika Volary, *Knihá úmrtí obce Chlum*, svazek číslo 1, s. 14.

²⁶³ Přesný přepis nápisu z dříku nápisové tabule.

²⁶⁴ Přesný přepis nápisu z plechové nápisové tabulky.

Robert Bayer narozený 18. 3. 1940 v Chlumu 72, syn truhláře Johanna Bayera a Anny rozené Pollak. Zemřel 6. 2. 1945 v prachatické nemocnici na zápal plic.²⁶⁵

Hrobové místo 149

Druh písma: Humanistické.

Na litinovém kříži, litinová okrouhlá nápisová tabulka s černým středem s kresleným, slabě viditelným nápisem bez barvy v jednom řádku:

*Gabriel Pa(ul)*²⁶⁶

Pravděpodobně se jedná o zesnulého Paula Gabriela domkaře z Chlumu 66. Narozený 3. 9. 1881 v Chlumu 1, syn Adalberta Gabriela a Marie rozené Jungbauer z Chlumu 14.²⁶⁷ Manželka Katharina Gabriel rozená Beier 23. 7. 1882 v Chlumu 3, oddáni byli v Pěkné 21. 2. 1911, zemřela 14. 1. 1929.²⁶⁸ Gabriel Paul zemřel 5. 12. 1918 na následky paralýzy míchy.²⁶⁹

Hrobové místo 155

Druh písma: Humanistické.

Na dřívku žulového náhrobku, sekané nápisy bez barevné výplně v sedmi řádcích:

*Ruhestätte
der
Emilie Rybar
aus
PRAG
* 24. 1. 1876 † 11. 8. 1932
Ruhe Sanft!*²⁷⁰

Překlad: Místo odpočinku

Emilie Rybář

z Prahy

* 24. 1. 1876 † 11. 8. 1932

²⁶⁵ Matrika Volary, *Kniha zemřelých IV.* farnosti Pěkná z let 1910-1949, s. 93.

²⁶⁶ Přesný přepis nápisu z litinové nápisové tabulky.

²⁶⁷ Digitální archiv SOA Třeboň, *Kniha narozených* číslo 3, farnost Pěkná 1870-1909, snímek 95.

²⁶⁸ Matrika Volary, *Kniha zemřelých IV.* farnosti Pěkná z let 1910-1949, s. 59.

²⁶⁹ Tamtéž, s. 25. Matriční zápisy neupřesňují, zda k paralýze došlo následkem úrazu či nemoci.

²⁷⁰ Přesný přepis nápisu z dřívku náhrobku.

Odpočívej v pokoji!

Emilie Rybář, rozená Lang 24. 1. 1876 v Trutnově 4, dcera Antona Langa z Trutnova 4 a Marie rozené Liebel z Brodu 15.²⁷¹ Manželka typografa Ferdinanda Rybáře z Prahy 11. Zemřela 11. 8. 1932 v Chlumu 14 na aterosklerózu,²⁷² kornatění tepen.²⁷³

Hrobové místo 156

Druh písma: Fraktura

Na dřívku náhrobku z prachatického flogopitovce, sekané nápisy se zbytky černé barevné výplně v pěti řádcích:

*Hier ruht
Katharina
Kindermann
geb(oren) 21. 10. 1863
gest(orben) 22. 8. 1931²⁷⁴*

Překlad: Zde odpočívá

Katharina Kindermann
narozená 21. 10. 1863
zemřela 22. 8. 1931

Katharina Kindermann, rozená Saumer 21. 10. 1863 v Psím Korytě 22 (Hundsnursch, soudní okres Prachatice, farnost Zbytiny). Dcera sedláka Franze Saumera z Koryta 22 a Marianny, rozené Mikschl ze Sviňovic 2 (Schweinetschlag).²⁷⁵ Vdova po Franzu Kindermannovi sedlákově z Pěkné 13 (syn sedláka Johanna Kindermanna a Kathariny rozené Jungwirth z Pěkné 1), oddání 1. 8. 1899.²⁷⁶ Zemřela 22. 8. 1931 v Pěkné 13 na rakovinu tlustého střeva.²⁷⁷

²⁷¹ SOA Zámorsk, Sbirka matrik Východočeského kraje, FÚ Trutnov, *Kniha narozených 1875-1879*, sign. 163-4632, s. 71

²⁷² Matrika Volary, *Kniha zemřelých IV. farnosti Pěkná 1910-1949*, s. 68.

²⁷³ Kornatění (ztuhnutí a zužování) tepen, *Velký lékařský slovník* [online]. Dostupné z: <http://lekarske.slovníky.cz/pojem/aterosklerozaz> [citováno k 26. 11. 2017].

²⁷⁴ Přesný přepis nápisu z dřívku náhrobku.

²⁷⁵ Digitální archiv SOA Třeboň, *Kniha narozených*, farnost Zbytiny 1853-1871, snímek 106.

²⁷⁶ Digitální archiv SOA Třeboň, *Kniha oddaných*, farnost Zbytiny 1863-1916, snímek 358.

²⁷⁷ Matrika Volary, *Kniha zemřelých IV. farnosti Pěkná 1910-1949*, s. 66.

Hrobové místo 157

Druh písma: Fraktura.

Na dříku náhrobku z prachatického flogopitovce, sekané nápisy bez barevné výplně v šesti řádcích, na patce náhrobku sekané nápisy bez barevné výplně v šesti řádcích:

Nápisy na dříku náhrobku:

Hier ruht

Johann Kloiber

Hochschüler aus Schönau Nr. 11

geboren am 5. 1. 1910

gest(orben) am 10. 10. 1931

R.I.P.²⁷⁸

Nápisy na patce náhrobku:

Ich litt ich litt zu sehr,

konnt nicht länger leben mehr.

Gott besieht ich meine Seele

die gnädiger als Richter stelle

gelobt sei Jesus Christus!

Amen²⁷⁹

Překlad z dříku náhrobku:

Zde odpočívá

Johann Kloiber

vysokoškolák z Pěkné č. 11

narozený 5. 1. 1910

zemřel 10. 10. 1931

(Requiescat in pace)

Ať odpočívá v pokoji²⁸⁰

²⁷⁸ Přesný přepis nápisu z dříku náhrobku.

²⁷⁹ Přesný přepis nápisu z patky náhrobku.

²⁸⁰ J. HEROUT, *Slabikář návštěvníků památek*, Praha 1994, s. 304.

Překlad z patky náhrobku:

Trpěl jsem, trpěl jsem příliš mnoho,

už nemohu žít déle.

Bůh prohlédne duši mou,

milostivěji než soudce,

pochválen buď Ježíš Kristus!

Amen

Johann Kloiber student práv, narozený 5. 1. 1910 v Pěkné 11. Syn Johanna Kloibra sedláka z Pěkné 11 a Eleonory rozené Müller ze Slunečné 3. Zemřel v krumlovské nemocnici 10. 10. 1931 následkem zranění ze střelné zbraně při pokusu o sebevraždu.²⁸¹

Hrobové místo 161

Druh písma: Fraktura.

Na dříku náhrobku z prachatického flogopitovce, sekané nápisy bez barevné výplně ve třinácti řádcích, na patce náhrobku sekané nápisy bez barevné výplně v šesti řádcích:

Nápisy na dříku náhrobku:

Ruhestätte

der

Justina

Scheiber

aus Schönau Nr. 21

geb(oren) 5. Janner 1863

gest(orben) am 13. Juli 1931

und Ihres Ehegatiens

Josef

Scheiber

geb(oren) 3. August 1853

gest(orben) am 18. Nov. 1931

*R.I.P.*²⁸²

²⁸¹ Matrika Volary, *Kniha zemřelých IV.* farnosti Pěkná z let 1910-1949, s. 66.

²⁸² Přesný přepis nápisu z dříku náhrobku.

Nápisy na patce náhrobku:

*Liebe Eltern die Ihr
von uns geschieden
schläft vereint hier
nun in frieden.*²⁸³

Překlad z dříku náhrobku:

Místo odpočinku
Justiny Scheiber
z Pěkné č. 21
narozené 5. ledna 1863
zemřela 13. července 1931
a jejího manžela
Josefa Scheibera
narozený 3. srpna 1853
zemřel 18. listopadu 1931

(Requiescant in pace)²⁸⁴

At' odpočívají v pokoji.

Překlad z patky náhrobku:

Milí rodiče, Vy, kteří jste se
od nás oddělili, spěte zde
společně v míru.

Justina Scheiber, rozená Sager 5. 1. 1863 v Pěkné 2,²⁸⁵ manželka Josefa Scheibera, byli oddáni 23. 2. 1897 v Pěkné.²⁸⁶ Zemřela 13. 7. 1931 v Pěkné 21 na rakovinu žaludku.²⁸⁷ Josef Scheiber narozený 3. 8. 1853 v Pěkné 15. Zemřel 18. 11. 1931 v Pěkné 37 na tuberkulózu.²⁸⁸

²⁸³ Přesný přepis nápisy z patky náhrobku.

²⁸⁴ J. HEROUT, *Slabikář návštěvníků památek*, s. 304.

²⁸⁵ Matrika Volary, *Kniha zemřelých IV.* farnosti Pěkná 1910-1949, s. 65

²⁸⁶ Digitální archiv SOA Třeboň, *Kniha oddaných* číslo 6, farnost Pěkná 1876-1909, snímek 93.

²⁸⁷ Matrika Volary, *Kniha zemřelých IV.* farnosti Pěkná 1910-1949, s. 65

²⁸⁸ Tamtéž, s. 66.

Hrobové místo 162

Druh písma: Fraktura.

Na dříku náhrobku z prachatického flogopitovce, sekané nápisy v šesti řádcích se zbytky zlaté barevné výplně:

Hier ruhen

Theresia Reischl

* 13. 3. 1860 † 16. 8. 1931

Johann Reischl

* 11. 5. 1860 † 16. 4. 1932

*Ruhet Sanft!*²⁸⁹

Překlad:

Zde odpočívají

Theresia Reischl

* 13. 3. 1860 † 16. 8. 1931

Johann Reischl

* 11. 5. 1860 † 16. 4. 1932

Odpočívajte v pokoji!

Theresia Reischl, rozená Jungwirth 13. 3. 1860 v Chlumu 7,²⁹⁰ manželka Johanna Reischla z Chlumu 20, oddáni byli v Pěkné 14. 4. 1885.²⁹¹ Zemřela 16. 8. 1931 na degeneraci srdečního svalů.²⁹² Johann Reischl narozený 11. 5. 1860 v Chlumu 20, zemřel 16. 4. 1932 na neprůchodnost střev.²⁹³

Hrobové místo 163

Druh písma: Fraktura.

Na západní hřbitovní zdi připevněná obdélná nápisová deska z alpského mramoru s vtesanými nápisy bez barevné výplně v jedenácti řádcích, ve dvanáctém řádku je uvedený výrobce:

²⁸⁹ Přesný přepis nápisu z dříku náhrobku.

²⁹⁰ Matrika Volary, *Kniha zemřelých IV.* farnosti Pěkná z let 1910-1949, s. 65.

²⁹¹ Digitální archiv SOA Třeboň, *Kniha oddaných* číslo 6 z let 1876-1909, farnost Pěkná, snímek 52.

²⁹² Matrika Volary, *Kniha zemřelých IV.* farnosti Pěkná z let 1910-1949, s. 65.

²⁹³ Tamtéž, s. 67.

Hier ruhen in Gott

Frau

Katharina Jany

aus Humwald Nr.39

gest(orben) am 6.April 1918

im 62. Lebensjare

Herr

Johann Jany

aus Humwald Nr.19

gest(orben) am 18. April 1918

im 69. Lebensjahre

Jos(ef) Linser & Söhne Linz.²⁹⁴

Překlad:

Zde v Pánu odpočívají

Paní

Katharina Jany

z Chlumu č. 39

zemřela 6. 4. 1918

v 62 letech.

Pan

Johann Jany

z Chlumu č. 19

zemřel 18. 4. 1918

v 69 letech.

Josef Linser a synové Linz.²⁹⁵

(Jedná se o významného sochaře a kamenického mistra Josefa Linsera, narozeného roku 1810 ve Wenssu v Tyrolsku, který roku 1854 přesídlil do Innsbrucku, kde založil kamenickou firmu, která fungovala až do roku 1972. V Linzu měla kamenická firma pobočku).

²⁹⁴ Přesný přepis nápisu z nápisové tabule.

²⁹⁵ Stadtarchiv Innsbruck, Ph – 25167, *Josef Linser & Söhne*.

Katharina Jany, rozená Meindl 9. 1. 1856 v Chlumu 6, dcera Heinricha Meindla z Chlumu 6 a Theresie, rozené Domaschko z Pěkné 15.²⁹⁶ Manželka Hermanna Janyho (bratr Johanna Janyho), narozeného 20. 7. 1852 v Chlumu 19,²⁹⁷ oddáni byli v Pěkné 21. 11. 1876.²⁹⁸

Katharina (švagrová Johanna) zemřela 6. 4. 1918 v Chlumu 39 na rakovinu žaludku.²⁹⁹

Johann Jany narozený 18. 7. 1849 v Chlumu 19, syn Kaspara Janyho z Chlumu 19 a Marie Anny rozené Herbst z Chlumu 23,³⁰⁰ manžel Anny Marie rozené Salzer z Nových Chalup 22, oddáni byli v Pěkné 7. 1. 1873.³⁰¹ Johann zemřel 18. 4. 1918 v Chlumu 19 na infarkt.³⁰²

Hrobové místo 166

Druh písma: Fraktura.

Na dřívku náhrobku z prachatického flogopitovce, sekané nápisy vybarvené dožívající zlatou barevnou výplní v devíti řádcích:

*Ruhestätte
der
Maria
Jungbauer
aus
Grasfurth
geb(oren) 1. 4. 1886
gest(orben) 1. 10. 1930
R.I.P.³⁰³*

Překlad: Místo odpočinku

Marie Jungbauer
z Brodu³⁰⁴
narozená 1. 4. 1886
zemřela 1. 10. 1930

²⁹⁶ Digitální archiv SOA Třeboň, *Kniha narozených* číslo 2, farnost Pěkná 1836-1870, snímek 65.

²⁹⁷ Tamtéž, snímek 45.

²⁹⁸ Digitální archiv SOA Třeboň, *Kniha oddaných* číslo 6, farnost Pěkná 1876-1909, snímek 7.

²⁹⁹ Matrika Volary, *Kniha zemřelých IV.* farnosti Pěkná z let 1910-1949, s. 22.

³⁰⁰ Digitální archiv SOA Třeboň, *Kniha narozených* číslo 2, farnost Pěkná 1836-1870, snímek 36.

³⁰¹ Digitální archiv SOA Třeboň, *Kniha oddaných* číslo 5, farnost Pěkná 1836-1875, snímek 83.

³⁰² Matrika Volary, *Kniha zemřelých IV.* farnosti Pěkná z let 1910-1949, s. 22.

³⁰³ Přesný přepis nápisu z dřívku náhrobku.

³⁰⁴ V. ZÁRUBA - P. KOBLASA, *Šumava, Místopisný slovník*, s. 20.

(Requiescat in pace)³⁰⁵

Ať odpočívá v pokoji

Maria Jungbauer, rozená Pimiskern 1. 4. 1886 v Chlumu 5, manželka Wenzla Jungbauera z Brodu 2. Zemřela v Brodu 30. 10. 1930 následkem žilní trombózy.³⁰⁶

Hrobové místo 168

Druh písma: Fraktura.

Na dřívku z prachatického flogopitovce, sekané nápisy se zbytky zlaté barevné výplně v deseti řádcích:

*Ruhestätte
der
Johanna
Kolmberger
[---]
aus Schönau Nr. 11
gest(orben) 1. 9. 1931
in 83 Lebensjahre
Ein Mutterherz -
es schlage nicht mehr.*³⁰⁷

Překlad:

Místo odpočinku
Johanny Kolmberger
[---]
z Pěkné č. 11
zemřela 1. 9. 1931
v 83 letech
Matčino srdce nebije již více.

³⁰⁵ J. HEROUT, *Slabikář návštěvníků památek*, s. 304.

³⁰⁶ Matrika Volary, *Knih zemřelých IV*. farnosti Pěkná 1910-1949, s. 64.

³⁰⁷ Přesný přepis nápisu z dřívku náhrobku.

Johanna Kolmberger, rozená Jungwirth 15. 5. 1848 v Pěkné 15, dcera Franze Jungwirtha z Pěkné 15 a Kathariny rozené Scheiber z Pěkné 5.³⁰⁸ Manželka Gottlieba Kolmbergera z Mlynářovic (Müllerschlag), oddáni byli 22. 4. 1884. Zemřela 1. 9. 1931 v Pěkné 11 na sešlost věkem.³⁰⁹

Hrobové místo 170

Druh písma: Fraktura.

Na dříku náhrobku z prachatického flogopitovce, sekané nápisy, původně se zlatou barevnou výplní v sedmi řádcích, na patce náhrobku sekané nápisy v osmi řádcích:

Nápisy na dříku náhrobku:

Hier ruht

Johann

Jungbauer

Schwarz(enbergliche)Oberheger

geb(oren) 12. Mai 1860

gest(orben) 14. Mai 1929

*Ruhe Sanft!*³¹⁰

Nápisy na patce náhrobku:

Maria Jungbauer

geb(oren) 3. 1. 1862

gest(orben) 4. 4. 1931

Vater, Mutter ruhen hier

Beide unvergesslich mir

Gott lass ruhen sie im Frieden

Wo Du labest alle Müden

*Daß uns als bereinen dort.*³¹¹

³⁰⁸ Digitální archiv SOA Třeboň, *Kniha narozených* číslo 2, farnost Pěkná 1836-1870, snímek 31.

³⁰⁹ Matrika Volary, *Kniha úmrtí IV.* farnosti Pěkná 1910-1949, s. 63.

³¹⁰ Přesný přepis nápisu z dříku náhrobku.

³¹¹ Přesný přepis nápisu z patky náhrobku.

Překlad z dříku náhrobku:

Zde odpočívá
Johann Jungbauer
švarcenberský vrchní hajný
narozený 12. května 1860
zemřel 14. května 1929
Odpočívej v pokoji!

Překlad z patky náhrobku:

Maria Jungbauer
narozená 3. 1. 1862
zemřela 4. 4. 1931
Otec, matka zde odpočívají,
oba pro mě nezapomenutelní.
Bože nech je odpočívat v míru,
kde posilňuješ všechny znavené.
Kéž nás tam všechny sjednotíš.

Johann Jungbauer (bratr Gratiana Jungbauera), narozený 12. 5. 1860 v Brodu 24. Domkař a hajný v Altrichterwaldu č. 10. Syn Wenzla Jungbauera z Brodu 2 a Theresie rozené Jungwirth z Pěkné 1.³¹² Zemřel 14. 5. 1929 v Nových Chalupách 23 na rakovinu konečníku.³¹³

Manželka Maria Jungbauer, rozená Spannbauer 3. 1. 1862 v Pěkné 10, dcera Weita Spannbauera z Pěkné 10 a Johann rozené Müller z Hodňova 9 (Honetschlag).³¹⁴ Maria a Johann byli oddáni v Pěkné 14. 6. 1892.³¹⁵ Zemřela 4. 4. 1931 v Nových Chalupách 23 na osteomyelitis,³¹⁶ zánět kostní dřene.³¹⁷

³¹² Digitální archiv SOA Třeboň, *Kniha narozených* číslo 2, farnost Pěkná 1836-1870, snímek 91.

³¹³ Matrika Volary, *Kniha zemřelých IV.* farnosti Pěkná 1910-1949, s. 50.

³¹⁴ Digitální archiv SOA Třeboň, *Kniha narozených* číslo 2, farnost Pěkná 1836-1870, snímek 101.

³¹⁵ Digitální archiv SOA Třeboň, *Kniha oddaných* číslo 6, farnost Pěkná 1876-1909, snímek 77.

³¹⁶ Matrika Volary, *Kniha zemřelých IV.* farnosti Pěkná 1910-1949, s. 65.

³¹⁷ *Ortopedie – Traumatologie.cz* [online]. Dostupné z: <http://www.ortopedie-traumatologie.cz/search/node/osteomyelitis> [citováno k 26. 2. 2018].

Hrobové místo 171

Druh písma: Fraktura.

Na čelní straně patky náhrobku z prachatického flogopitovce, sekané nápisy, původně se zlatou barevnou výplní ve čtyřech řádcích, na dříku sekané nápisy v deseti řádcích:

Nápisy na dříku náhrobku:

*Hier ruhet
in Gottes heiligsten Frieden
Grazian
Jungbauer
Ausnehmer in Schönau Nr. 26
geb(oren) 20. Sept(ember) 1847 in Grasfurth
gest(orben) 17. Feber (Februar) 1930
im gesegneten Alter von 83 Jahren
Süßester Jesus
sei mir nicht Richter sondern Erlöser!*

Nápisy na patce náhrobku:

*Ein Schlaf ist nur der fromme Tod.
Er schafft Ruh den Müden
Nimmt Leidenden die Bürde ab
und führt zu ewigen Frieden.*

Překlad z dříku náhrobku:

Zde odpočívá
v Božím nejsvětějším pokoji
Grazian Jungbauer
výměnkář v Pěkné č. 26
narozený 20. září 1847 v Brodu
zemřel 17. února 1930
v nedožitých 83 letech.

Nejsladší Ježíši
nebuď mi soudcem ale spasitelem!

Překlad z patky náhrobku:

Spánek je jen zbožná smrt.
Vytváří klid pro unavené.
Odebere břemeno utrpení
a vede k věčnému míru.

Grazian Jungbauer (bratr Johanna), narozený 20. 9. 1847 v Brodu 24. Syn knížecího dřevorubce Wenzla Jungbauera z Brodu 24 a Theresie rozené Jungwirth z Pěkné 1.³¹⁸ Manžel Hedwigy, rozené Spanbauer 11. 6. 1856 v Pěkné 10 (její sestra Marie provdaná za Johanna), dcera Weita Spannbauera a Johanny rozené Müller z Hodňova 9 (Honetschlag).³¹⁹ Grazian a Hedwig byli oddáni 13. 5. 1884.³²⁰ Zemřel 17. 2. 1930 v Pěkné 26 na sklerózu koronárních tepen srdečních.³²¹

Hrobové místo 172

Druh písma: Fraktura.

Na dřívku náhrobku z prachatického flogopitovce, sekané nápisy s dožívající zlatou barevnou výplní v šesti řádcích:

Hier ruht
Franz
Pechmann
aus Neuhäuser
geb(oren) 28. 4. 1873
*gest(orben) 27. 6. 1930*³²²

Překlad: Zde odpočívá

Franz Pechmann
z Nových Chalup

³¹⁸ Digitální archiv SOA Třeboň, *Knihá narozených* číslo 2, farnost Pěkná 1836-1870, snímek 30.

³¹⁹ Tamtéž, snímek 68.

³²⁰ Digitální archiv SOA Třeboň, *Knihá oddaných* číslo 6, farnost Pěkná 1876-1909, snímek 47.

³²¹ Matrika Volary, *Knihá zemřelých IV.* farnosti Pěkná 1910-1949, s. 62.

³²² Přesný přepis nápisu z dřívku náhrobku.

narozený 28. 4. 1873

zemřel 27. 6. 1930

Franz Pechmann narozený 28. 4. 1873 v Nových Chalupách 19. Truhlář z Nových Chalup 3, manžel Anny rozené Kieweg z Bierbrucku 35³²³ (Mústek, farnost Zbytiny).³²⁴ Zemřel 27. 6. 1930 na degeneraci srdečního svalu.³²⁵

Hrobové místo 180

Druh písma: Humanistické.

Na litinovém kříži, litinová kruhová nápisová tabulka s černým středem a bílými kreslenými nápisy v šesti řádcích:

Hier ruht in Frieden

ANNA

BAYER

aus Humwald Nr.16

** 21. 10. 1871 † 15. 3. 1946*

*Ruhe Sanft!*³²⁶

Překlad: Zde v míru odpočívá

ANNA

BAYER

z Chlumu č. 16

* 21. 10. 1871 † 15. 3. 1946

Odpočívej v pokoji!

Anna Bayer, rozená Pendelin 20. 10. 1871 v Nových Chalupách 28, dcera Johanna Pendelina z Nových Chalup 28 a Marie rozené Eppinger z Nových Chalup 18.³²⁷ Vdova po Josefu Bayerovi z Chlumu 40. Zemřela 15. 3. 1946 v Chlumu 16 na sešlost věkem.³²⁸

³²³ Matrika Volary, *Kniha zemřelých IV.* farnosti Pěkná 1910-1949, s. 62.

³²⁴ Zaniklé obce a objekty, *Mústek* [online]. Dostupné z: <http://www.zanikleobce.cz/index.php?obec=3467> [citováno k 26. 11. 2017].

³²⁵ Matrika Volary, *Kniha zemřelých IV.* farnosti Pěkná 1910-1949, s. 62.

³²⁶ Přesný přepis nápisu z litinové nápisové tabulky.

³²⁷ Digitální archiv SOA Třeboň, *Kniha narozených* číslo 3, farnost Pěkná 1870-1909, snímek 12.

³²⁸ Matrika Volary, *Kniha zemřelých IV.* farnosti Pěkná z let 1910-1949, s. 96.

7. Litinové kříže

Po dřevěných křížích užívaných již od středověku, kamenných a později kovaných železných, se v 19. století začaly uplatňovat kříže litinové.³²⁹ Důvodů bylo hned několik. Za napoleonských válek se zvýšila spotřeba drahých a barevných kovů, členové vyšší společnosti výrobky z těchto kovů darovali k válečným účelům jako výraz vlastenectví. K těmto opatřením jako první přistoupilo Prusko. Habsburská monarchie nezůstala pozadu. Díky velkému rozvoji železáren se slévárnami začala s produkcí litiny, která se stala brzy velmi módní záležitostí, tím se i funerální litina dostala jako další artikl do výroby každé významné slévárny u nás a měla dost kvalitní zázemí pro umělecké odlévání.³³⁰

Co si představit pod litinovou funerální plastikou? Vše, co je vyrobené z litiny a je určené k upomínce na zesnulé, k identifikaci a dekorativního zviditelnění hrobového místa. Dalším podstatným důvodem byla cena. Funerální litina se od 2. poloviny 19. století již sériově vyráběla a byla levnější než drahý kámen (Ceník železáren Klabava z roku 1881 uvádí cenu kříže na 100 kg za 12 zlatých a 50 krejcarů)³³¹. Velmi oblíbené byly historizující slohy litinových křížů, zejména sloh novogotický, který byl ovlivněný romantismem, také ještě doznívaly i záchvěvy baroka.³³² Na začátku 20. století začaly litinu i drahý kámen vytlačovat levné náhrobky z umělého kamene. V době, kdy se začal uplatňovat pohřeb žehem, hlavně ve městech, bylo dostačující pro uložení urny malé místo opatřené náhrobkem, právě nejčastěji z umělého kamene nebo náhrobní deskou malých rozměrů.³³³ S účinností od 9. 4. 1919 vyšel zákon o fakultativním pohřbívání ohněm, zkráceně „*Lex Kvapil*“³³⁴, který byl po dvou letech nahrazen zákonem č. 464/1921 Sb. o pohřbívání ohněm ze 7. 12. 1922.³³⁵

Na Šumavě přetrvalo až do vysídlení obyvatel německé národnosti pohřbívání pod litinové kříže, kde nedošlo ve velkém k módním změnám tak jako ve vnitrozemí. Kříže dokázaly přežít období komunistické éry a vandalismu, kdy docházelo k likvidacím celých hřbitovů, litinové kříže se ve velkém odvážely do sběrných dvorů.³³⁶ Některé hřbitovy byly po roce 1989 bývalými rodáky s podporou obcí opět pietně upraveny.

³²⁹ Martin ČECHURA, *Lidové náhrobníky v západních Čechách*, in: *Horpeniak, V. (ed.): Memento mori, Smrt jako brána k věčnosti ve výtvarném umění*, Kašperské hory 2004, s. 54.

³³⁰ Jana BĚLOVÁ - Martin LANG, *Hřbitove, hřbitove, zahrado železná*, Hostivice 2013, s. 7.

³³¹ *Ceník železáren Klabava*. (Viz příloha č. 19).

³³² Jana BĚLOVÁ, *Funerální litina ve střední Evropě*, Vydavatel: UK Praha 2011, s. 10.

³³³ J. BĚLOVÁ - M. LANG, *Hřbitove, hřbitove*, s. 6.

³³⁴ Zákon č. 180/1919 Sb. zkráceně zvaný dle jeho navrhovatele, Jaroslava Kvapila.

³³⁵ Pohřebiště.cz, „*Lex Kvapil*“ [online]. Dostupné z: <http://www.pohrebiste.cz/stranky/archiv/dokument/17/lexkvap.htm> [citováno k 12. 8. 2018].

³³⁶ J. BĚLOVÁ - M. LANG, *Hřbitove, hřbitove*, s. 6.

Na hřbitově v Pěkné se nachází celkem 78 nesignovaných litinových křížů v různém dochovaném stavu. Hlavní hřbitovní kříž je zrenovovaný a jako jediný signovaný, na rubu patky „Rokycana“.³³⁷ Nesignované litinové kříže jsou dohledatelné podle typu a výšky v objednávacích vzornících železáren, poskytnutých ze soukromé sbírky MUDr. Martina Šeráka: *Akciové společnosti pro průmysl železářský „Ferrum“³³⁸ a Železáren královského města Rokycan v Klabavě a v Rokycanech.*³³⁹ Ve vzornících se pod jednotlivým typem kříže uvádí číslo typu, jeho výška a hmotnost, kterou ovšem nelze v terénu ověřit. Právě výška a hmotnost se u stejného typu kříže v jiných vzornících železáren liší, dle těchto údajů, a někdy i rozdílné dekorace v detailech, je možné určit pravděpodobného výrobce. Datace křížů je velmi ztížená, jelikož typy, které se na hřbitově nacházejí, se běžně používaly po celou 2. polovinu 19. století i na počátku 20. století a velmi často byly kříže opakovaně používány.³⁴⁰

Neznámý počet litinových křížů byl z Pěkné na začátku 80. let 20. století odvezen na hřbitov v Želnavě doktorem Martinem Šerákem. Bylo to v době, kdy nebyl známý osud hřbitovů v okolí.³⁴¹ Na želnavském hřbitově se studenty usilovně pracoval na estetické obnově hřbitovního prostoru se snahou zachránit a shromáždit různé typy litinových křížů a vytvořit tak sbírku funerální litiny s úmyslem zachování a prezentace této sbírky laické i odborné veřejnosti, jelikož „kvalita a hodnota této produkce je dosud málo známá a ceněná, a zachovat tak jeden z nedílných a výtvarně velmi působivých fenoménů kulturní šumavské krajiny.“³⁴²

7.1. Rožmitál pod Třemšínem

Litinové kříže na hřbitově v Pěkné jsou produktem železáren královského města Rokycan v Klabavě a Rokycanech a Akciové společnosti pro průmysl železářský „Ferrum“,“ jednou z jejích poboček byla slévárna v Rožmitále pod Třemšínem. Obě železárny měly vzorníky funerální litiny ze stejné doby (1900 – 1915) a měly je kvalitně fotograficky zpracované.

Po pánech z Rožmitálu, kdy zadlužené panství nebyli schopni synové Zdeňka Lva z Rožmitálu udržet, se v polovině 16. století stávají novými majiteli páni z bavorského rodu

³³⁷ Hlavní hřbitovní kříž, *Katalog sepulkrálií zaniklého hřbitova v Pěkné* (Viz příloha č. 22, číslo “hrobového místa“ 146).

³³⁸ *Vzorník náhrobních a polních křížů „Ferrum“*, (Viz příloha č. 20).

³³⁹ *Vzorník náhrobních křížů železáren královského města Rokycan v Klabavě a Rokycanech* (Viz příloha č. 20).

³⁴⁰ J. BĚLOVÁ, *Funerální litina ve střední Evropě*, s. 346-347.

³⁴¹ Martin ŠERÁK, *Sbírka litinových náhrobních křížů na hřbitově v Želnavě (okr. Prachatice)*, Národní technické muzeum Praha 1996, s. 63.

³⁴² Tamtéž, s. 61.

z Gryspachu. Po bitvě na Bílé hoře projevil o zkonfiskovaný majetek zájem arcibiskup Arnošt Vojtěch z Harrachu. Od roku 1623 se panství stává majetkem pražského arcibiskupství³⁴³ až do roku 1948.³⁴⁴ Za arcibiskupa Jana Josefa Breunera zde vznikly na začátku 18. století dvě vysoké pece a tři hamry. Ale již dříve, v polovině 16. století, byla zbudovaná první huť, která záhy zanikla. O její obnovu se později snažil i Florián z Gryspachu.³⁴⁵

Krach na vídeňské burze v roce 1873 zapříčinil pozdější zastavení provozu vysoké pece. Od roku 1877 tak zůstaly v provozu slévárna, která od té doby pracovala s kupovanou litinou a tzv. Pátý hamr.³⁴⁶

V roce 1913 vznikla akciová společnost „Ferrum,“ u jejíhož zrodu stáli pražský arcibiskup Lev Skrbenský z Hříště a olomoucký arcibiskup František Saleský Bauer. Tímto počinem vznikly tři provozy ve Frýdlantě nad Ostravicí, ve Vrbně pod Pradědem a v Rožmitále pod Třemšínem.³⁴⁷ Po vzniku akciové společnosti, pravděpodobně v roce 1915, vznikl Vzorník náhrobních a polních křížů, který je nedatovaný.³⁴⁸ V Rožmitále se do 1. světové války odlévala především funerální litina.³⁴⁹

7.2. Rokycany a Klabava

Původně poddanské městečko Rokycany leží 16 kilometrů východně od města Plzně. Koncem 13. století přeměnil osadu na městečko biskup Tobiáš z Bechyně a v majetku církve zůstalo až do husitských válek. Později král Vladislav Jagellonský městečko připojil k městům komorním, na královské město bylo povýšeno za Rudolfa II. v roce 1584.³⁵⁰

Klabava se nachází přibližně 4 km severozápadním směrem od Rokycan, dle Pamětní knihy města Rokycan byla obec založena roku 1401.³⁵¹

Během kácení lesa v roce 1630 byla objevena ložiska železné rudy, vhodná k tavení. V roce 1643 v Klabavě na říčce Klabavce, nedaleko sedmi rokycanských dolů, byla dostavěná vysoká pec, slévárna a dva hamry.³⁵² Roku 1670 bylo u Klabavy objevené velké ložisko železné rudy. V roce 1690 byla vystavěna nová vysoká pec a téhož roku byl založený další,

³⁴³ Rudolf ŠIMEK - Pavel VALCHÁŘ, *Strojírny Rožmitál 1913-2013: prvních 100 let*, Příbram 2012, s. 6.

³⁴⁴ Tamtéž, s. 7.

³⁴⁵ Tamtéž, s. 10.

³⁴⁶ Tamtéž, s. 12.

³⁴⁷ Tamtéž, s. 14.

³⁴⁸ Vzorník náhrobních a polních křížů akciové společnosti pro průmysl železářský “Ferrum.” (Viz příloha č. 20).

³⁴⁹ R. ŠIMEK - P. VALCHÁŘ, *Strojírny Rožmitál*, s. 15.

³⁵⁰ *Informační centrum Rokycany* [online]. Dostupné z: <http://www.rokycany.cz/historie-mesta/d-856427/p1=33062> [citováno k 19. 9. 2018].

³⁵¹ Místopisný průvodce po České republice, *Klabava* [online]. Dostupné z: <https://www.mistopisy.cz/pruvodce/obec/7427/klabava/historie/> [citováno k 19. 9. 2018].

³⁵² Jan HUČKA, *Z historie železářny a slévárny v Klabavě*, in: sborník muzea Dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech 1994, s. 67.

již čtvrtý hamr.³⁵³ Rokycanské železářny se skládaly v 1. polovině 18. století z několika železorných dolů, dvou vysokých pecí a pěti hamrů, kde celkem pracovalo 40 – 50 osob.³⁵⁴ V roce 1875 zahrnovaly železářny dvě vysoké pece, dvě kupolní pece tzv. kuplovny a tři hamry s 350 dělníky.³⁵⁵ Železářny byly známé jakostí svých výrobků, několikrát byly vyznamenané nejvyššími cenami. Provoz již nestačil poptávce, proto byla v roce 1897 zřízená další slévárna přímo v Rokycanech. Obě slévárny pracovaly společně jako součásti Železáren královského města Rokycan. V roce 1925 se slévárna v Rokycanech rekonstruovala, po této rekonstrukci se veškerá výroba do ní přemístila. Provoz byl v Klabavě ukončený roku 1926. Železářny jsou výjimečné tím, že po několik století bylo zakladatelem i majitelem město.³⁵⁶

³⁵³ J. HUČKA, *Z historie železářny*, s. 68.

³⁵⁴ Tamtéž, s. 69.

³⁵⁵ Tamtéž, s. 71.

³⁵⁶ Tamtéž, s. 74.

8. Závěr

Hlavním cílem této bakalářské práce bylo podrobně zdokumentovat zaniklý hřbitov v Pěkné, vytvořit soupis a popis všech dochovaných sepulkrálií a pokusit se ve srovnání s archivními prameny o interpretaci přelomového období odsunu obyvatel německé národnosti po roce 1945. Aby byla tato interpretace řádně zasazena do souvislostí, bylo potřeba stručně nastínit historický vývoj této části regionu šumavského pohraničí.

Důležitá část práce je věnována archivním pramenům. Díky porovnávání matričních záznamů a archivních pramenů se podařilo určit rok založení místního hřbitova - 1787, respektive prvního zdejšího pohřbu. Základním dokumentem ve fondu FÚ je však plánek hřbitovního pořádku z roku 1907. Podle údajů v plánu bylo možno dále pracovat prakticky, rozměřit hřbitov a zorientovat se tak v umístění dochovaných sepulkrálií. Dalším nutným krokem bylo očištění náhrobků a litinových křížů. Některé nápisy bylo možné přečíst až po důkladném opakovaném čištění. Jednotlivé sepulkrálie byly změřeny, pořízeny opisy nápisů z náhrobků a nápisových tabulek litinových křížů. Nakonec byla provedená fotodokumentace každé dochované sepulkrálie. Byl identifikován materiál kamenných náhrobků a podstavců litinových křížů. Následnou prací byl podrobný popis jednotlivých sepulkrálií. Litinové kříže, které se na hřbitově dochovaly, kromě hlavního hřbitovního kříže nebyly signované. Proto bylo nutné vyhledávání křížů ve vzornících různých železáren a podle typu, dekoru a rozměrů kříže zjistit pravděpodobného výrobce. Dalším podstatným úkolem bylo zjišťování informací o zesnulých z dochovaných nápisů na sepulkráliích. U všech osob se podařilo informace dohledat. Veškeré výsledky terénní práce, bádání v archivních pramenech a matričních záznamech daly vzniknout „*Katalogu dochovaných sepulkrálií zaniklého hřbitova v Pěkné,*“ čímž vznikla ucelená dokumentace, která hřbitov zachycuje v daném stavu k dnešním dnům.

Dokumentaci sepulkrálií zaniklého hřbitova, který přežil éru komunismu a vyhnul se plánované likvidaci, považuji za důležitý počin. Litinové kříže dokládající zručnost tehdejších kreslířů, modelérů a slévačů, jako svědkové oblíbené české produkce, která proměnila i šumavské hřbitovy v lesy litinových křížů a zejména náhrobní nápisy, které podávají svědectví o tehdejších německy mluvících obyvatelích osady Pěkné, podléhají povětrnostním vlivům a do budoucna bude velmi obtížné je zachovat.

Další archivní prameny, spolu s nápisy ze hřbitova pomohly k vytvoření obrazu situace před rokem 1945 a po něm.

V českokrumlovském archivu se nachází seznam odsunutých v roce 1946, ve kterém chybí značné množství jmen obyvatel osady Pěkná. Porovnáním statistických údajů s výsledky sčítání lidu z roku 1921 a seznamu majitelů domů z roku 1945 podle Stanislava Jagra, bylo zjištěno, že nelze doložit osudy minimálně poloviny obyvatel osady po druhé světové válce. Dochovaná Kronika školy z let 1947-1977 poskytuje svědectví o národnostním složení, čímž zachycuje dosídlovací politiku vyprázdněné osady Pěkné po odsunech v roce 1946. Součástí práce je přepis a překlad veškerých dochovaných jmen ze sepulkrálií, doplněné informacemi o zemřelých a příčinách úmrtí. Vše je opět přehledně zpracováno v tabulce. Kniha úmrtí a Kniha hrobů se tak stala zajímavým demografickým materiálem.

Z praktické části práce věnované hřbitovu i studia pramenů se jasně ukazuje, jak velmi změnila druhá světová válka a odsun původních obyvatel jednu konkrétní obec a o jak tragickou změnu šlo.

Pevně věřím, že svou prací podnítím zájem badatelů v oblasti funerální litiny na jednotlivých hřbitovech, zájem o dokumentaci a obnovu ohrožených sepulkrálií dalších zaniklých hřbitovů šumavského pohraničí. Tak budou moci být zachovány pro další generace. Ukazují také důležitost studia pramenů, které mohou terénní data vhodně doplnit. Velmi příkladnou je práce Spolku pro dokumentaci a obnovu památek Karlovarska, doufám, že se podobný zájem probudí i pro oblast krásné Šumavy.

9. Seznam použitých pramenů a literatury

Prameny vydané:

Blažena RYNEŠOVÁ (ed.), *Listář a listinář Oldřicha z Rožmberka*. Svazek 1 (1418-1437), Praha 1929.

Blažena RYNEŠOVÁ (ed.), *Listář a listinář Oldřicha z Rožmberka*. Svazek 2 (1438-1444), Praha 1932.

Blažena RYNEŠOVÁ (ed.), *Listář a listinář Oldřicha z Rožmberka*. Svazek 3 (1445-1448), Praha 1937.

Blažena RYNEŠOVÁ - Josef PELIKÁN - Josef MACEK (edd.), *Listář a listinář Oldřicha z Rožmberka*. Svazek 4 (1449-1462), Praha 1954.

Johann TRAJER, *Historisch-statistische Beschreibung der Diöcese Budweis* (1862), Bayerische Staats Bibliothek digital [online]. Dostupné z: https://reader.digitale-sammlungen.de/de/fs1/object/display/bsb10011612_00351.html [citováno k 24. 1. 2018].

Mathias PANGERL (ed.), *Urkundenbuch des ehemaligen Cistercienserstiftes Goldenkron in Böhmen*, Wien 1872.

Prameny nevydané:

Ceník železáren Klabava z roku 1881, fotokopie originálu poskytnutá ze soukromé sbírky Mgr. Jany Bělové PhDr.

Digitální archiv SOA Třeboň, *Školní kronika 1947-1977*, inv. č. 1, signatura I.B1, snímek č. 3 [online]. Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/132247> [citováno k 18. 12. 2017].

Digitální archiv SOA Třeboň, *Sčítání lidu 1921*, soudní okres Horní Planá [online]. Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/631248/1> [citováno k 26. 10. 2017].

Digitální archiv SOA Třeboň, *Archivní pomůcka FÚ Pěkná 1699-1947*, číslo pomůcky 1029, s. 2. [online]. Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/258363> [citováno k 29. 9. 2017].

Digitální archiv SOA v Litoměřicích, *Knihy narozených 1823 – 1852*, farnost Chřibská, snímek č. 25 [online]. Dostupné z:

http://vademecum.soalitomerice.cz/vademecum/PaginatorMedia.action?rowTxt=25&_sourcePage=azHvnYOj5sjp_gSjdUtt2ELUSx3DjtDXTpyrtRnTWWEWjzsdGjJyFGQ40o0m0TrvZoB8wOEt11PCJtX8EqN6klml07tEB_hjdUi5vGi8%3D&__fp=L5PJXehVLdEm8xsgUUOEHGvltvYHPTCnwcXlmyygBcOsb1VEynAZBpbkyWM6BYCm

Digitální archiv SOA Třeboň, *Kniha narozených č. 2*, farnost Kvilda 1826 – 1843 [online].
Dostupné z: https://digi.ceskearchivy.cz/matriky-rimskokatolicka_cirkev-k-kvilda

Digitální archiv SOA Třeboň, *Kniha narozených č. 3*, farnost Křišťánov 1851 – 1874, snímek 57 [online]. Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/5007/57/2127/1506/48/0>

Digitální archiv SOA Třeboň, *Kniha narozených č. 2*, farnost Pěkná 1836 – 1870 [online].
Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/6298/1>

Digitální archiv SOA Třeboň, *Kniha narozených č. 3*, farnost Pěkná 1870 – 1909 [online].
Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/6299/1>

Digitální archiv SOA Třeboň, *Kniha narozených č. 6*, farnost Zbytiny 1853 – 1871 [online].
Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/8761/106>

Digitální archiv SOA Třeboň, *Kniha oddaných č. 4*, farnost Pěkná 1787-1835 [online].
Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/6300/6/1974/2258/44/0>

Digitální archiv SOA Třeboň, *Kniha oddaných č. 13*, farnost České Žleby 1868 - 1910 [online]. Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/2853/287/2101/2401/52/0>

Digitální archiv SOA Třeboň, *Kniha oddaných č. 7*, farnost Kvilda 1848 - 1909 [online].
Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/5083/25/2159/1651/44/0>

Digitální archiv SOA Třeboň, *Kniha oddaných č. 5*, farnost Pěkná 1836 - 1875 [online].
Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/6301/1>

Digitální archiv SOA Třeboň, *Kniha oddaných č. 6*, farnost Pěkná 1876 – 1909 [online].
Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/6302/1>

Digitální archiv SOA Třeboň, *Kniha oddaných č. 11*, farnost Zbytiny 1863 – 1916 [online].
Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/8766/359>

Digitální archiv SOA Třeboň, *Kniha oddaných č. 8*, farnost Zvonková 1892 – 1922 [online].
Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/8862/113>

Digitální archiv SOA Třeboň, *Kniha zemřelých číslo 17*, farnost České Žleby 1879-1910 [online]. Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/2857/216>

Digitální archiv SOA Třeboň, *Kniha zemřelých č. 7*, farnost Pěkná 1787 – 1835 [online].
Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/6303/18/2341/1172/44/0>

Digitální archiv SOA Třeboň, *Kniha zemřelých č. 9*, farnost Pěkná 1876 – 1909 [online].
Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/6305/1>

Digitální archiv SOA Třeboň, *Kniha zemřelých č. 17*, farnost Želnavá 1784-1795 [online]. Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/8905/43/1045/900/150/0>

Městský úřad Volary, odd. Matrika, *Kniha zemřelých IV. farnosti Pěkná 1910-1949*.

Městský úřad Volary, odd. Matrika, *Kniha úmrtí obce Bělá*, svazek číslo 1.

Městský úřad Volary, odd. Matrika, *Kniha úmrtí obce Chlum*, svazek číslo 1.

SOA Zámorsk, Sběrka matrik Východočeského kraje, FÚ Trutnov, *Kniha narozených 1875-1879*, sign. 163-4632, s. 71 [online]. Dostupné z: <http://195.113.185.42:8083/163-04632.zip> (odkaz ke stažení), [citováno k 11. 10. 2018].

SOkA Český Krumlov, Ú39-Bezpečnostní referát ONV Český Krumlov, seznamy A-M karta č. 121, seznamy N-Z karta č. 122, *Odsun Němců 1946*.

SOkA Český Krumlov, Ú39 - Bezpečnostní referát ONV Český Krumlov, karta č. 235, dokument č. B-300/2937-1948-BN, *Konference předsedů ONV v Praze 18. 2. 1948 o přesunu a rozptýlu Němců do vnitrozemí*.

SOkA Český Krumlov, Ú39 - Bezpečnostní referát ONV Český Krumlov, karta č. 40, dokument č. j. 423/46, *Žádost správní komise v Nové Peci z 8. 3. 1946 o urychlený přesun několika osob do sběrného střediska*.

SOkA Český Krumlov, Ú39 - Bezpečnostní referát ONV Český Krumlov, karta č. 39, *Žádost papíren ve Větrní z 13. 9. 1946*.

SOkA Český Krumlov, *Němečtí antifašisté*, Karta 103, inv. č. 152, sign.C8/1 [online]. Dostupné z: www.afa-dokumentace.usd.cas.cz/.../Prehled%20materialu%20Cesky%20Krumlov.doc [citováno k 18. 9. 2018].

SOkA Český Krumlov, Ú72 - Okresní úřad Český Krumlov 1893-1912, karta č. 5, sign. Sch/2-7, *Projektový plánek hřbitova v Pěkné z roku 1893*.

SOkA Český Krumlov, Ú72 - Okresní úřad Český Krumlov, karta 71, sign.5/Sch/5, *Plánec hřbitovního pořádku z roku 1907*.

SOkA Prachatice, fond FÚ Pěkná, Hřbitov, inv. č. 40, sign. I./3, karta 1, *jednání rady ONV v Prachaticích z 6. 8. 1969 o stavu hřbitovů v okrese Prachatice*.

SOkA Prachatice, fond FÚ Pěkná, inv. č. 33, sign. II. - 32, číslo knihy 32, *Kniha hrobů 1936-1943*.

Stadtarchiv Innsbruck, Ph - 25167, *Josef Linser & Söhne*, informace o kamenické firmě.

Vzorník náhrobních křížů železáren královského města Rokycan v Klabavě a Rokycanech, poskytnutá fotokopie ze soukromé sbírky MUDr. Martina Šeráka.

Vzorník náhrobních a polních křížů, Akciová společnost pro průmysl železářský „Ferrum,“ poskytnutá fotokopie ze soukromé sbírky MUDr. Martina Šeráka.

Literatura:

Alois MÍKA, *Osud slavného domu: Rozkvět a pád rožmberského dominia*, České Budějovice: Růže 1970.

August SEDLÁČEK - Adolf LIEBSCHER - Karel LIEBSCHER, *Hrady, zámky a tvrze království Českého*, díl třetí [Budějovsko], Praha 1884.

Dita HOMOLOVÁ, *Chcete mě okrást: majetková perzekuce Adolfa Schwarzenberga v dobách válečných i poválečných*, Paměť a dějiny. Revue pro studium totalitních režimů. Roč. 7, č. 2 (2013), s. 96-106 [online]. Dostupné z: <https://www.ustrcr.cz/data/pdf/pamet-dejiny/pad1302/096-106.pdf> [citováno k 19. 8. 2018].

Hynek RULÍŠEK, *Slovník křesťanské ikonografie, Postavy, atributy, symboly*, Hluboká nad Vltavou: Alšova jihočeská galerie 2005.

Jan HUČKA, *Z historie železářny a slévárny v Klabavě*, in: sborník muzea Dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech 1994.

Jana BĚLOVÁ, *Funerální litina ve střední Evropě*, Vydavatel: Univerzita Karlova v Praze, Katolická teologická fakulta, 2011.

Jana BĚLOVÁ - Martin LANG, *Hřbitove, hřbitove, zahrado železná: funerální litina hřbitovů na Brdech, Podbrdsku a v okolí*, Hostivice: Baron 2013.

Jaroslav HEROUT, *Slabikář návštěvníků památek*, Praha: Tvorba 1994.

Jaroslav HEROUT, *Staletí kolem nás, Přehled stavebních slohů*, Praha: Orbis 1970.

Jaroslav VACULÍK, *Poválečná reemigrace balkánských Čechů*, Brno 1995 [online]. Dostupné z: https://digilib.phil.muni.cz/bitstream/handle/11222.digilib/122756/SpisyFF_304-1995-1_29.pdf?sequence=1 [citováno k 20. 10. 2018].

Jean C. COOPER - Allan PLZÁK, *Ilustrovaná encyklopedie tradičních symbolů*, Praha: Mladá fronta 1999.

Jiří ROHÁČEK, *Epigrafika v památkové péči*, Praha: Národní památkový ústav, ústřední pracoviště, 2007.

KOLEKTIV AUTORŮ, *Šumavští rodáci vzpomínají 2. díl - Příběhy z bouřlivých válečných i poválečných let*, Víkend 2017.

Lubomír SLEZÁK, *Pohraničí českých zemí na pokračování*, Acta oeconomica Pragensia: vědecký sborník Vysoké školy ekonomické v Praze, ročník 15, č. 7 (2007), s. 393 [online]. Dostupné z: file:///C:/Users/Dita/Desktop/222.pdf [citováno k 22. 8. 2018].

Martin ČECHURA, *Lidové náhrobníky v západních Čechách*, in: Horpeniak, V. (ed.): *Memento mori!: Smrt jako brána k věčnosti ve výtvarném umění*, Kašperské Hory: Muzeum Šumavy 2004.

Martin GAŽI, *Kláster Zlatá Koruna, Dějiny - památky - lidé*, České Budějovice: Národní památkový ústav, 2007.

Martin ŠERÁK, *Sbírka litinových náhrobních křížů na hřbitově v Želnavě (okr. Prachatice) - kříže, jejich sběr, konzervace a výrobci*, in: *Z dějin hutnictví / Praha: Národní technické muzeum v Praze 25*, 1996, s. 61-68.

Oldřich Jakub BLAŽÍČEK - Jiří KROPÁČEK, *Slovník pojmů z dějin umění*, Praha: Odeon 1991.

Roman PODHOLA, *Ozvěny šumavských zvonů*, Český Krumlov 2006.

Rudolf ŠIMEK, *Strojírny Rožmitál 1913-2013: prvních 100 let*, Příbram: Ravak 2012.

Stanislav JAGR, *Historie rychty Želnava s obcemi Bělá, Záhvozdí, Pernek a Nová Pec*, Prachatice: Jan Tampír; Nová Pec: Ing. Jan Solař, 1997.

Vladimír ZÁRUBA - Pavel KOBLASA, *Šumava, Místopisný slovník*, České Budějovice: Historicko-vlastivědný spolek v Českých Budějovicích 2006.

Internetové zdroje:

Alte Berufsbezeichnungen, [online]. Dostupné z: <http://www.bielski.de/html/berufe.html> [citováno k 6. 10. 2017].

Český statistický úřad, *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005*, díl I., Praha 2006, s. 238 [online]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20538302/13n106cd1.pdf/cf538eaa-7f70-49f6-8e76-dc88932650ef?version=1.0> [citováno k 28. 10. 2017].

Google Maps, *fotografie hřbitova* [online]. Dostupné z: https://www.google.cz/maps/@48.8516317,13.933139,3a,75y,354.57h,88.42t/data=!3m6!1e1!3m4!1s-Au7WfTR_DJgZp4aScpvsA!2e0!7i13312!8i6656 [20. 7. 2018].

Historický lexikon obcí ČR 1869-2005, II. díl, Český statistický úřad, Praha 2006 [online]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20538302/13n106cd2.pdf/ed17fd22-0421-4b48-98ec-9a86f45aec8a?version=1.0> [citováno k 22. 8. 2018].

Informační centrum Rokycany, *Rokycany* [online]. Dostupné z: <http://www.rokycany.cz/historie-mesta/d-856427/p1=33062> [citováno k 19. 9. 2018].

Jan Antonín MAGER, *Rejstříky ke jmennému fondu v soupisech osadníků římsko-katolických farností Prachaticka XVIII. a XIX. století*, [druhá část], České Budějovice 2005 [online]. Dostupné z: <http://rodopisna-revue-online.tode.cz/praminky/pram8.pdf> [citováno k 24. 1. 2018].

Místopisný průvodce po České republice, *Klabava*, WANET s.r.o. [online]. Dostupné z: <https://www.mistopisy.cz/pruvodce/obec/7427/klabava/historie/> [citováno k 19. 9. 2018].

Místní jména v Čechách, © Ústav pro jazyk český, v. v. i. 2011 [online]. Dostupné z: <http://mjc.ujc.cas.cz/search.php?where=strana&svazek=IV&heslo=0275&useregexp=no> [citováno k 28. 10. 2017].

monasterium.net, fond: Archivy českých klášterů zrušených za Josefa II. (1115-1760), [online]. Dostupné z: <http://monasterium.net/mom/CZ-NA/AZK/fond> [citováno k 27. 11. 2018].

Osvobození českého území americkou armádou, Chronologie osvobození západních Čech, oddělení Velvyslanectví USA v Praze [online]. Dostupné z: <http://www.aic.cz/osvobozeni/chronologie-osvobozeni-zapadnich-cech-jednotkami-3-u-s-army/> [citováno k 26. 8. 2018].

Ortopedie - Traumatologie.cz, © 2011 Ortopedie-traumatologie.cz [online]. Dostupné z: <http://www.ortopedie-traumatologie.cz/Akutni-zanet-kosti-%28akutni-osteomyelitis%29> [citováno k 26. 2. 2018].

Slovník cizích slov, scs.abz.cz - web © 2005-2018 [online]. Dostupný z: <https://slovník-cizich-slov.abz.cz/> [citováno k 26. 11. 2017].

Sochařská technologie II., Střední průmyslová škola kamenická a sochařská, Ak.soch. Michal Moravec – Ing. Erik Tichý, Hořice 2012 [online]. Dostupné z: <https://docplayer.cz/2261576-Spsks-uvod-do-socharske-technologie-materialy-pro-socharskou-tvorbu.html> [citováno k 11. 8. 2018].

Srní, © sumava.cz 1996 - 2015 [online]. Dostupné z: http://www.sumava.cz/objekt_az/5551-hrbitov-byvaly-srni/ [citováno k 30. 8. 2018].

Tomáš KOTRLÝ, „*Lex Kvapil*“, Pohřebiště.cz, © Jiří Svoboda [online]. Dostupné z: <http://www.pohrebiste.cz/stranky/archiv/dokument/17/lexkvap.htm> [citováno k 12. 8. 2018].

ÚAZK, *Mapa Pěkné a okolí* [online]. Dostupné z: <https://archivnimapy.cuzk.cz/uazk/pohledy/archiv.html#> [citováno k 22. 8. 2018].

ÚAZK, *Mapa Stabilního katastru* [online]. Dostupné z: https://archivnimapy.cuzk.cz/uazk/omc/omc_pom/omc_wms_01.html?mapfile=2000_07&image_dir=2000&maxextent=0,-6891,8419,0 [citováno k 22. 8. 2018].

Velký lékařský slovník, Copyright © Maxdorf 1998-2018 [online]. Dostupné z: <http://lekarske.slovniky.cz/pojem/ateroskleroza> [citováno k 26. 11. 2017].

Zákony pro lidi.cz, © AION CS, s.r.o. 2010-2018 [online]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1947-143> [citováno k 22. 8. 2018].

Zaniklé obce a objekty, *Mústek*, © 2005-2015 [zanikleobce.cz](http://www.zanikleobce.cz) Pavel Beran [online]. Dostupné z: <http://www.zanikleobce.cz/index.php?obec=3467> [citováno k 26. 11. 2017].

Zásady popisu středověkých a novověkých epigrafických památek, Pravidla.pdf [online]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/el/1421/jaro2012/PV1B46/um/Pravidla.pdf> [citováno k 20. 10. 2017].

Zdeněk PROCHÁZKA, *Kostely a hřbitovy v Sudetech - Odmítnuté dědictví*, Antikomplex s.r.o. [online]. Dostupné z: <http://www.antikomplex.cz/kostely-a-hrbitovy-v-sudetech-odmitnute-dedictvi.html> [citováno k 30. 8. 2018].

10. Seznam příloh

1. Současná mapa Pěkné a okolí, s. 1.
2. Mapa Stabilního katastru osady Pěkné, s. 2.
3. Mapa Rožmberského dominia, s. 3.
4. Nafocený originál žádosti Místní správní komise v Nové Peci o urychleném přesunu nežádoucích osob do sběrného tábora k odsunu, s. 4.
5. Nafocený originál projevu o přesunu a rozptylu Němců z pohraničí do vnitrozemí ze dne 12. 2. 1948 konaný v Praze, s. 5-8.
6. Nafocený originál žádosti papíren ve Větrní o ponechání zaměstnanců německé národnosti až do odsunů, s. 9.
7. Seznam odsunutých obyvatel Pěkné v roce 1946, Tabulka č. 3, s. 10-11.
8. Seznam majitelů domů v Pěkné v roce 1921 a 1945, Tabulka č. 4, s. 12.
9. Nafocený originál Plánku hřbitovního pořádku z roku 1907, s. 13.
10. Nafocený originál Plánku hřbitovního pořádku z roku 1907, upravený dle situace k 17. 7. 2018, s. 14.
11. Nafocený originál projektového plánu hřbitova, jeho rozšíření z roku 1893, s. 15.
12. Nafocený originál Knihy hrobů farnosti Pěkná z let 1936 – 1944, s. 16-20.
13. Přepis a překlad Knihy hrobů z let 1936 – 1944, Tabulka č. 5, s. 21-26.
14. Seznam osob z dochovaných nápisů sepulkrálií na hřbitově v Knize hrobů z let 1936 – 1944, Tabulka č. 6, s. 27.
15. Jména a příčiny úmrtí z dochovaných nápisů ze sepulkrálií na hřbitově, Tabulka č. 7, s. 28-29.
16. Současná fotografie vysekaného nápisu na jihovýchodní hřbitovní kamenné zdi „Vystavěno v září r. 1895,“ s. 30.
17. Nafocený originál fotografie hřbitova v Pěkné ze zprávy ONV Prachatice ze dne 6. 8. 1969, s. 30.
18. Současná fotografie hřbitova v Pěkné, s. 31.
19. Nafocená strana Ceníku železáren v Klabavě z r. 1881, hřbitovní kříže, s. 32-33.
20. Vzorníky litinových křížů železáren „Ferrum“ a královského města Rokycan v Klabavě a Rokycanech, s. 34-63.
21. Popis litinového kříže, terminologie, s. 64.
22. Katalog sepulkrálií zaniklého hřbitova v Pěkné od s. 65.